

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Br. 17/251
Datum: 12.03.2025

Na osnovu člana 92. stav 4. i članu 93. stav 4. Ustava Republike Kosovo, člana 8. Zakona br. 08/L-117 o Vladi Republike Kosovo, u skladu sa članom 78 Pravilnika o radu Vlade Republike Kosovo br. 17/2024, Vlada Republike Kosovo, na sednici održanoj 12 marta 2025 godine, donosi

ODLUKU

1. Usvaja se se koncept dokument za zdravlje bilja.
2. Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja i druge nadležne institucije dužne su da sprovode ovu odluku, u skladu sa Pravilnikom o radu Vlade.
3. Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Albin KURTI

Premijer Republike Kosovo

Dostavlja se:

- Zamenicima premijera
- Svim ministarstvima (ministrima)
- Generalnom sekretaru KP-a
- Arhivi Vlade

Republika e Kosovës
Republika Kosovo-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada – Government

**Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural/Ministarstvo Poljoprivrede,
Šumarstva i Ruralnog Razvoja/Ministry of Agriculture, Forestry and Rural Development**

KONCEPT DOKUMENTA ZA ZDRAVLJE BILJA

Priština 2025

Spisak skraćenica.....	3
Uvod.....	4-5
Informaciona tabela za konceptni dokument.....	5-6
Definisanje problema	6-7
Poljoprivredno zemljište.....	7-8
Veličina farme	8
Inputi u poljoprivredi	9
Kontrola bolesti i štetočina.....	9-10
Opis politike i postojećeg pravnog okvira	10-16
Glavni problem, uzroci i zainteresovane strane	17-22
Poglavlje 2: Ciljevi.....	22-24
Prakse zemalja regiona u vezi sa zdravljem biljaka	24-27
Poglavlje 3: Opcije.....	27-30
Praksa zemalja regiona koja mogu naći primenjivanje za Kosovo.....	30-32
Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja	32-39
Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacije	39
Rezime aktivnosti na izradi Koncept dokumenta	39-40
Poglavlje 6: Poređenje opcija.....	40
Poglavlje 6.1: Planovi implementacije za različite opcije.....	40-46
Poglavlje 6.2: Tabela poređenja sa tri opcije.....	46-49
Poglavlje 7: Zaključci i budućí koraci	49-50
Plan sprovođenja željene opcije – opcija 3.....	50-53
Osnova za izradu zakonodavstva i buduća procena.....	54
Dodatak 1: Obrazac procene ekonomskog uticaja.....	55-59
Dodatak 2: Obrazac procene društvenog uticaja.....	60-64
Dodatak 3: Obrazac procene uticaja na životnu sredinu	65-67
Dodatak 4: Obrazac procene uticaja za osnovna prava	68-70

SPISAK SKRAĆENICA

ZZB	Zakon za zdravlje biljaka
MPŠRR	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja
DPPT	Departaman poljoprivrednih politika i tržišta
AHV	Agencija za hranu i veterinu
PIK	Poljoprivredni institut Kosova
ZB	Zaštita bilja
SZB	Sredstva za zaštitu bilja
MZŽSI	Ministarstvo zaštite životne sredine, planiranja i industrije
MULSU	Ministarstvo uprave i lokalne samouprave
MIPT	Ministarstvo industrije preduzetništva & trgovine
ASK	Agencija statistike Kosova
AKP	Agencija Kosova Privatizacije
APZB	Akcion plan za zdravlje biljaka
MFRT	Ministarstvo finansija, rada i transfera
EU	Evropska unija
NPPO	Nacionalna organizacija za zaštitu bilja
IPPC	Međunarodna konvencija za zaštitu bilja
EPPO	Evropska organizacija za zaštitu bilja
IP	Integrisana proizvodnja
SSP	Sporazum o stabilizaciji pridruživanja
NPEI	Nacionalni program za evropske integracije
ZB	Zdravlje biljaka
SE	Savet Evrope
ZOAP	Zakon za opšte administrativne procedure
MSMDP	Međunarodni standard materijala drvnog pakovanja
TIK	Tehnologija nformacija i komunikacija
MSP	Mala i srednja preduzeća

Uvod

Koncept dokument za zdravlje bilja izradilo je Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja - Departman za poljoprivredne politike i tržišta - divizija za zaštitu bilja u skladu sa Uputstvom i priručnikom za izradu konceptualnih dokumenata br. 95/2018 od 21.03.2018. i u skladu sa pravilima i procedurama Vlade.

Zdravlje bilja je od posebnog značaja za biljnu proizvodnju, poljoprivrednike koji proizvode poljoprivredne kulture što ima direktan uticaj na njihovo društveno blagostanje, kao i uticaj na razvoj održive poljoprivrede sa ekonomskim uticajem svake zemlje, svaki put imajući u obzir zadovoljavanje potreba stanovništva za kvalitetnom i bezbednom hranom.

U Republici Kosovo, problemi u zdravlju bilja su brojni, počev od institucionalne organizacione strukture u kojoj treba jasno definisati odgovornosti ovog osetljivog i posebnog sektora.

U zakonskom smislu, sektor zaštite bilja na Kosovu je razvijen u periodu 2013. godine, kada je Zakon br. 04/L-120, koji je izmenjen i dopunjen Zakonom br. 08/L-082 u skladu sa kaznenim odredbama definisanim Zakonom o prekršajima, ali ne i u drugim materijalnim aspektima. Zakon je s vremena na vreme dopunjen administrativnim upustvima (AU), ali koja ne zadovoljavaju trenutne dinamičke potrebe sektora zdravlja bilja.

Na osnovu trenutnog stanja sektora Zdravlje bilja, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) izradilo je ovaj koncept dokument (KD), u kojem su identifikovani i analizirani nedostaci aktuelnog zakonodavstva, koji imaju uticaj na ukupan razvoj poljoprivrednog sektora, a koji će prethoditi novom Zakonu o zdravlju bilja u Republici Kosovo.

Opšti cilj ovog koncept dokumenta je stvaranje odgovarajućeg zakonskog okvira koji omogućava: proizvodnju, uvoz, izvoz i promet sadnog materijala bilja i biljnih proizvoda koji su neophodni za zaštitu produktivnih poljoprivrednika i utiču na:

(a) U razvoju sektora proizvodnje kvalitetnog bilja; (b) Povećanje prosečnih produktivnih prinosa biljaka i biljnih proizvoda na nivou zemlje; (c) Prednosti kvalitativnih proizvoda koji će uticati na javno zdravlje. Specifični ciljevi definisani ovim

koncept dokumentom su: (1) Usklađivanje lokalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU ('Ackuis') iz sektora zdravlja bilja.

(2) Podizanje svesti o ulozi i značaju zdravlja bilja i zaštite proizvoda od uvoza i plasmana nekvalitetnih bilja, kao i praćenje i upravljanje bolestima i štetočinama radi očuvanja zdravlja biljaka i zaštite životne sredine;

(3) Bezbedna trgovina biljkama i njihovim proizvodima primenom domaćih i međunarodnih standarda o zdravlju bilja.

(4) Formiranje sistema od upozorenja za rano praćenje bolesti i štetočina radi zaštite zdravlja biljaka.

(5) Mere za sprečavanje ulaska i širenja štetnih organizama u biljke, biljne proizvode i druge objekte za upravljanje i na vreme iskorenjivanje.

(6) Prikupljanje i razmena informacija i podataka sa drugim zemljama o bolestima i štetočinama.

(7) Izrada Fitosanitarnog registra za proizvođače, prerađivače, uvoznike i izvoznike bilja.

(8) Izrada spiskova organizama štetnih za biljke, biljne proizvode i druge objekte.

Nakon svih analiza o uticajima na sektor zdravlja bilja, dobijene su tri (3) različite opcije koje su ispitane za postizanje ovih ciljeva, i na kraju je zaključeno da je najpogodnija opcija „Opcija 3“, **što podrazumeva izradu novog Zakona o zdravlju bilja u Republici Kosovo.**

U sledećim tabelama, predstavljeni su u sažetom obliku osnovni podaci nacrtu Projektnog dokumenta za zdravlje bilja.

Tabela - sa opštim informacijama za koncept dokument

Naslov	Nacrt konceptn dokumenta za zdravlje biljaka
Vodeće ministarstvo	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja Departaman za poljoprivrednu politiku i tržišta Divizija za zaštitu bilja
Kontakt osoba	Nehat Velu 038/ 200 38 805 ; 045 969 303
Nacionalni plan za razvoj	Razvojni cilj i strateški cilj: • 1.9 Izgradnja održivih veza između farmera, proizvođača, prerađivača i trgovaca na malo • Strateške mere: Ispunjavanje uslova za bezbednu i zdravu hranu • Aktivnost - Izrada nacrtu projektnok dokumenta za zdravlje biljaka
Strateški prioritet	Strateški cilj: Unapređenje politika bezbednosti hrane i njihovo usklađivanje sa standardima EU-a, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo bezbedne hrane za ljude, životinje i zdravlje biljaka, kao i mere zaštite od unošenja organizama štetnih po biljke ili biljne proizvode. Specifični ciljevi: 1. Usklađivanje lokalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a ('Ackuis')

	iz sektora zdravlja bilja. 2. Podizanje svesti o ulozi i značaju zdravlja bilja i zaštite proizvoda od uvoza i plasmana nekvalitetnog bilja kao i upravljanje bolestima i štetočinama radi očuvanja zdravlja biljaka i zaštite životne sredine. 3. Sigurna trgovina biljaka i njihove proizvode sprovođenjem lokalnih i međunarodnih standarda zdravlja bilja. 4. Formiranje sistema upozorenja za rano praćenje bolesti i štetočina radi zaštite zdravlja biljaka. 5. Mere za sprečavanje ulaska i širenja štetnih organizama u biljke, biljne proizvode i druge objekte za upravljanje i iskorjenjivanje na vreme. 6. Prikupljanje i razmena informacija i podataka sa drugim zemljama o bolestima i štetočinama 7. Izrada Fitosanitarnog registra za proizvođače, prerađivače, uvoznike i izvoznike bilja; 8. Izrada lista štetnih organizama za biljke, biljne proizvode i druge objekte. 9. Poboljšanje pružanja usluga, kroz smanjenje administrativnog opterećenja za stranke.
Cilj	Koncept dokument ima za cilj da se bavi pitanjima koja nisu obuhvaćena aktuelnom zakonskom regulativom zaštite bilja
Radna grupa	Odlukom br. 50 br. ZSP 90/24 od 28.02.2023.godine, generalni sekretar MPŠRR-a imenovao je Radnu grupu za izradu Konceptnog dokumenta za sredstava za zdravlje bilja: Nehat Veliu-predsedavajući; Selvije Blakaj; Shaban Hamzaj; Isah Rudaku; Arijan Bugari; Arnesa Ferizi; Çoçaj Veton; Leonora Arifi; Merita Ramaxhiku; Burim Ahmeti; Ekrem Ahmeti; Valbona Fetahu i Bekri Xhemajli – član
Dodatne informacije	Republika Kosovo je u integracionim procesima u EU obavezala se i preuzela sve obaveze u približavanju i usklađivanju zakonodavstva i razvojnih politika koje se odnose na zdravlje ljudi, životinja i biljaka u poljoprivredno-prehrambenom lancu koje su od suštinskog značaja za zdravlje potrošača, ekonomski razvoj zemlje i zaštita životne sredine. Izveštaj za Kosovo Evropske komisije iz 2023. godine, citira: Da na vreme obezbedi dovoljne finansijske i ljudske resurse i sredstva za efikasno ispunjavanje zadataka i odgovornosti mandata za koji je pozvan (održavanje bezbednosti hrane); Da preduzme mere za funkcionalizaciju i upravljanje prerađivačima, proizvođačima, trgovcima, skladištima, sakupljačima proizvoda biljnog porekla.

Poglavlje 1: Definisanje problema

Aktuelni pravni okvir Republike Kosovo za zaštitu bilja nije pretrpeo promene od 2013. godine u cilju približavanja domaćeg zakonodavstva o zaštiti bilja sa Uredbom EU-a 2016/2031 o zdravlju bilja. Iz tog razloga, ovo zakonodavstvo treba revidirati i uskladiti sa uredbom EU-a 2016/2031.

Razvoj poljoprivrednog sektora u velikoj meri zavisi od zdravstvenog stanja biljaka, praćenja i upravljanja bolestima, štetočinama kao i kontrole upotrebe sredstava za zaštitu biljaka SZB.

Upotreba SZB-ova ima važnu ulogu u zdravlju biljaka za postizanje strateških ciljeva koje je postavila Vlada Republike Kosovo, uključujući povećanje lokalne proizvodnje proizvoda i sigurnost hrane.

Glavni izazovi za zdravlje biljaka:

- Izrada i održavanje fitosanitarnog registra za proizvodnju, preradu, pakovanje, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata;
- Nedovoljan nedostatak stručnih instituta i laboratorija koji se bave zdravstvenim stanjem bilja, radi vršenja analiza i procene stanja;
- Razmena informacija o zdravlju bilja na nacionalnom i međunarodnom nivou (NPPO, IPPC, EPPO itd.);
- Ovlašćenje preduzeća – pravni subjekat za izdavanje biljnih pasoša;
- Sprovođenje pojačanog nadzora prioriternih i drugih karantinskih štetočina (uključujući uzorkovanje) i monitoring vektora;
- Sprovođenje sistema biljnog pasoša koji je u potpunosti usklađen sa zahtevima EU-a;
- Nuđenje naučnih mišljenja od stručnjaka, za dijagnostičku i tehničku pomoć fitosanitarnom inspektoratu;
- Kreiranje sistema upravljanja krizama za epidemije bolesti i štetočina/područja određena na nacionalni nivo.

Poljoprivredno zemljište

Na osnovu Ankete poljoprivrednih privreda, ukupna korišćena površina poljoprivrednog zemljišta je imala približan trend korišćenja u vremenskom periodu 2017-2022. Ukupna korišćena površina poljoprivrednog zemljišta u 2022. godini bila je 420.482 ha, što je bilo površina približno sa onim od 2021. godine. Prosečna površina korišćenog poljoprivrednog zemljišta za Poljoprivrednu privredu bila je 3,2 ha. Domaćinstva imaju oko 2-5 ha korišćenog poljoprivrednog zemljišta, što čini oko 23,3% ukupne površine. Broj poljoprivrednih privreda na Kosovu je 130.775. Prema podacima koje je dobila Kosovska agencija za privatizaciju (AKP), privatizovano poljoprivredno do sada približno je oko 30.217 ha.

Dok je ostala pod upravljanjem KAP-a približno oko 40.000 ha poljoprivrednog zemljišta.

Korišćenje poljoprivrednog zemljišta prema kategorijama

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Obradivo zemljište (Oranice) – njive	186,954	188,359	188,365	188,372	188,375	188,404
Povrće, bašte i rasadnici	9,858	9,398	10,070	10,252	10,283	10,079
Plantaže voća	6,247	7,687	9,244	10,029	10,144	10,377

Plantaže vinograda	3,199	3,272	3,367	3,437	3,471	3,472
Livade i pašnjaci						
obuhvatajući zajedničko zemljište	218,314	218,152	217,932	217,102	217,107	216,998

➤ Izvor: ASK – Anketa - istraživanje poljoprivrednih ekonomija ('17,'18,'19,'20, '21'22)

Osim livada i pašnjaka sa 216.998 ha, što čini 51,6% ukupne korišćene površine poljoprivrednog zemljišta, tu su i oranice, sa učešćem od 44,8%, što predstavlja površinu od 188.404 ha, što takođe obuhvata površinu povrća na otvorenom (kao prvi usev) (8.584 ha) i povrća u plastenicima takođe kao prvi usev (583,3 ha), odnosno ukupno 9.167 ha sa povrćem (ASK, 2023). Žitarice zrno su zasađene na 124.617,49 ha ili (66,1%) površine obradivog zemljišta-oranica, druga grupa po veličini usevnih površina na obradivom zemljištu-oranicama - njive su krmne kulture sa 37 614,61 ha ili (20,0%) površine obradivog zemljišta - oranica (ASK, 2023).

Veličina farme

Površina obradivog zemljišta korišćena odnosi se na glavnu površinu tokom jedne godine poljoprivredne proizvodnje.

U 2020. godini ukupna korišćena površina poljoprivrednog zemljišta bila je 420.210 ha, sa ove površine, ukupne obradive površine-njive bile su 186.389 ha ili 44% gde su obuhvaćene 103.723 poljoprivredne privrede.

Veličina privrede prema obradivim površinama, 2020

Veličina farme	Površinaa (ha)	Učešće (%)	Br. Poljoprivrednih ekonomija	Učešće (%)
0 i manje od 0,5	6,453	3.5	31,290	30.2
0,5 do manje od 1	11,999	6.4	17,560	16.9
1 do manje od 2	29,005	15.6	22,560	21.8
2 do manje od 5	38,665	20.7	23,383	22.5
5 do manje od 10	64,819	34.8	7,063	6.8
10 do manje od 20	16,800	9.0	1,429	1.4
20 do manje od 30	5,255	2.8	240	0.2
30 i više	13,393	7.2	198	0.2
Ukupno*	186,389	100%	103,723	100%

Izvor: ASK – Anketa-straživanje poljoprivrednih ekonomija 2020

*Nisu obuhvaćene poljoprivredne ekonomije severnih opština

Na Kosovu, veličina farme od 5 do manje od 10 ha predstavlja 35% ukupne površine obradivog zemljišta njive, slede veličine farmi od 2 do manje od 5 ha (21%), veličine 1 do manje od 2 ha (16%) i druge veličine sa manjim učešćem gde je veličina sa najmanjom površinom ona od 0 do manje od 0,5 ha.

Inputi u poljoprivredi

Iz podataka Ekonomskih računa za poljoprivredu iz 2022. godine, vredi napomenuti da se struktura međupoljoprivredne potrošnje ove godine ne razlikuje mnogo od one iz 2021. većina kategorija u 2021. godini u odnosu na 2022. imala je isti procenat učešća. , veoma malu razliku čine kategorije stočne hrane, semena i sadnog materijala, poljoprivrednih usluga, đubriva i poboljšivača zemljišta, kao i energenata i maziva koje su zabeležile veoma blagi porast, ostale kategorije su imale procenat učešća kao i 2021. Godini.

Što se tiče strukture intermedijarne poljoprivredne potrošnje za 2022., podaci nam pokazuju da najveće učešće u ovoj strukturi predstavlja kategorija stočne hrane sa 53%, zatim kategorija đubriva i poboljšivača zemljišta sa 14%, roba i drugih usluga sa 9% , energija i maziva 7%, poljoprivredne usluge 5%, veterinarski troškovi i materijalno održavanje sa 3%, sredstva za zaštitu bilja i pesticidi 2%, kao i kategorija održavanja zgrada sa učešćem od 1%.

U vezi inputa u poljoprivredi za 2022. godinu, kao i kategorije strukture intermedijarne potrošnje, i kategorije inputa u poljoprivredi u odnosu na 2021. nisu prikazane sa velikim razlikama.

Pozivajući se na podatke na slici ispod, inputi u poljoprivredi po kategorijama za 2022. godinu imaju ovo učešće: međupotrošnja 72%, potrošnja osnovnog kapitala 25%, dok ostale kategorije kao što su naknade radnika, zakupnina i drugi troškovi korišćenja zemljišta i zgrade i neplaćene kamate imaju učešće sa po 1%.

(Zeleni izveštaj Kosova, MPŠRR 2023).

Kontrola bolesti i štetočina

Trenutno nijedna institucija ne sprovodi istraživanja o bolestima i štetočinama u biljnim kulturama. Istraživanje i identifikaciju bolesti i štetočina treba da sprovede specijalizovani/akreditovani instituti, kao:

Poljoprivredni institut Kosova i drugi specijalizovani/akreditovani instituti, kao i univerziteti koji imaju posebne programe i laboratorije za zaštitu bilja. Istovremeno, u tu svrhu, fitosanitarni inspektori moraju sprovesti dodatnu obuku vezanu za uzimanje uzoraka za analizu bolesti i štetočina u biljnim kulturama.

Pružanje savetodavnih usluga za zdravlje biljaka

U okviru Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) postoji i Departman za savetodavne i tehničke usluge, koje pruža poljoprivredne savete i proširuje se na lokalni nivo, preko kojeg sve informacije u vezi sa bolestima i štetočinama koje se pojavljuju/prikazuju u

različitim poljoprivrednim kulturama. Na Kosovu takođe postoje i privatne konsultantske kompanije koje se bave pružanjem konsultantskih usluga.

Razvoj sektora za zdravlje biljaka

Glavne institucije koji su obuhvaćene po pitanju zdravlja bilja (MPŠRR-DPPT/AHV/PIK, MŽSPPI, Carina Kosova, Poljoprivredni fakulteti (javna i privatna) proizvodnih kompanija sadnica i semena, itd.) treba da ojačaju saradnju na način proizvodnje poljoprivrednih proizvoda što bezbednije za lokalne i izvozne potrebe.

Opis politike i pravnog postojećeg okvira

Aktuelni pravni okvir za zaštitu bilja regulisano je Zakonom br. 04/L-120 za zaštitu bilja (Službeni list Republike Kosovo br. 1/17 januar 2013). Sa podzakonskim aktima koji proizilaze iz ovog zakona, regulisani su fitosertifikati za izvoz, reeksport i fitosertifikati za unutrašnji promet bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, vođenje fitosanitarnog registra za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljne proizvode i druge predmete, postupke inspeksijske kontrole, kao i prijavu bolesti i štetočina.

Od stupanja na snagu Zakona o zaštiti bilja nije bilo dopuna i izmena. Uzimajući u obzir zdravlje biljaka, ekonomski razvoj zemlje i zaštitu životne sredine, Evropski parlament i Savet Evrope su u oktobru 2016. godine usvojili Uredbu (EU) 2016/2031 o zaštitnim merama protiv biljnih štetočina, imenjujući Uredbe (EU) br. 228/2013, (EU) br. 652/2014 i (EU) br. 1143/2014 Evropskog parlamenta i Saveta Evrope, kao i ukidanjem Direktive Saveta 69/464/EEC, 74/647/EEC, 93/85/EEC, 98/57/EC, 2000/29/EC, 2006/91/EC i 2007/33/EC.

Zakon o zdravlju bilja biće usklađen sa Uredbom (EU) 2016/2031. Svrha ove uredbe je da se obezbedi visok nivo zaštite zdravlja bilja ljudi, zdravlja životinja i životne sredine, kao i pobojša funkcionisanje unutrašnjeg tržišta kroz usklađivanje propisa za zdravlje bilja.

Opis politike i pravnog postojećeg okvira

Tabela 1: Zakonodavni i politički dokumenti i odgovornosti institucija

Dokument politike, zakon ili podzakonski akt	Veza (link) sa politikom ili planskim dokumentom putem interneta ili sa pravnim aktima u Službenom listu	Institucija(e) državna (e) odgovorna(e) za sprovođenje	Uloga i dužnosti institucije(a)
Zakon br. 04/L-120 Za zaštitu bilja	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2863	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja	Izrada politika i zakonodavstva za zaštitu bilja i biljnih

		(MPŠRR) Agencija za hranu i veterinu/ (AHV) Poljoprivredni institut Kosova u Peći (PIK)	proizvoda od štetnih organizama. Sprovođenje primarnog i sekundarnog zakonodavstva Analiziranje uzoraka uzetih od AHV
Zakon br. 08/L-082 za izmenu i dopunu Zakona br. 04/L-120 Za zaštitu bilja	https://gzk.rks.gov.net/ActDetail.aspx?ActID=62063	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja (MPŠRR) Agencija za hranu i veterinu/ (AHV). Nadležne pravosudne institucije – sudovi	Usklađivanje kaznenih odredbi sa Zakonom o prekršajima i izricanje prekršajnih sankcija uz novčanu kaznu Sprovođenje Zakona o prekršajnim sankcijama Izricanje prekršajnih kazni
Administrativno uputstvo (MPŠRR) - BR. 11/2022 O sadržaju i načinu vođenja fitosanitarnih registara za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i	https://gzk.rks.gov.net/ActDetail.aspx?ActID=65951	MPŠRR AHV PIK	Određuje uslove, sadržaj i način vođenja fitosanitarne registracije koji proizvode, uvoze, izvoze i prometuju bilje, biljne proizvode i druge predmete kao i druge mere zaštite od

drugih objekata			pojave štetnih organizama.
Administrativno uputstvo (MPŠRR) - BR. 01/2022 za oblik i sadržaj fitosanitarnih sertifikata	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=57209	MPŠRR AHV PIK	Određuje oblik i sadržaj fitosanitarnih sertifikata koji se izdaju za izvoz, uvoz i unutrašnji promet bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta.
Administrativno uputstvo (MPŠRR) BR. 13/2014 Za postupke inspekcijske kontrole	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10077	MPŠRR AHV	Određuje postupke, oblike i metode inspekcijske kontrole biljaka, biljnih proizvoda i drugih objekata na graničnim prelazima Republike Kosovo.
Administrativno uputstvo (MPŠRR) BR. 12/2014 Za prevenciju, borbu i iskorenjivanje bakterijskih opekotina - <i>Erëinia Amylovora</i>	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=10059	MPŠRR AHV PIK	Određuje mere za otkrivanje, prevenciju, borbu i uništavanje bolesti "Bakterijska gljivica Erwina amylovora" na teritoriji Republike Kosovo.
Zakon br. 05/L-031 za opšti pravni postupak	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12559	Kabinet premijera i resorna ministarstva	Uloga ovog zakona je da obezbedi delotvorno sprovođenje javnih

			ovlašćenja u službi javnog interesa, garantujući istovremeno zaštitu prava i pravnih interesa lica, odlučuje o pravima, obavezama i pravnim interesima lica, kao i u svakom drugom slučaju u kome je zakonom izričito predviđeno izdavanje upravnog akta, ili zaključeno upravni ugovor, ili svoja ovlašćenja ostvaruje putem stvarnih akata, u vezi sa pravima, obavezama i pravnim interesima lica.
Zakon br. 05/L-087 za prekršaje	https://gzk.rks.gov.net/ActDetail.aspx?ActID=12839	Ministarstvo pravde MPŠRR	Uloga ovog zakona je da reguliše uslove za utvrđivanje prekršaja i sankcije za prekršaje, stranke i odgovornost za prekršaje, prekršajni postupak, poseban

			postupak za maloletnike i postupak izvršenja prekršajnih sankcija.
Zakon br. 04/L-202 za sistem dozvola i licenci.	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=8967	Kabinet premijera i resorna ministarstva	Uloga ovog zakona je da utvrdi principe i pravila za unapređenje ambijenta za poslovanje, kroz smanjenje administrativnih barijera, u obavljanju privredne, privredne ili stručne delatnosti, što je neophodno radi zaštite javnog zdravlja, javne bezbednosti, životne sredine i korišćenja prirodnih resursa u Republici Kosovo.
Zakon br. 08/L-172 Za opštu bezbednost proizvoda	https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=71816	Kabinet premijera i resorna ministarstva	Uloga ovog zakona je da obezbedi da proizvodi koji se stavljaju na tržište budu bezbedni i određuje opšte bezbednosne zahteve za proizvode, obaveze proizvođača i distributera, informisanje

			javnosti, podsticanje/preduzimanje dobrovoljnih mera i inspekcijski nadzor za ispunjenje određenih uslova.
--	--	--	--

Zakon br. 03/L-025 Za zaštitu životne sredine	https://gzk.rks.gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2631	Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture i druga resorna ministarstva	Uloga ovog zakona je da uskladi ekonomski razvoj i socijalno blagostanje sa osnovnim principima za zaštitu životne sredine prema konceptu održivog razvoja i da promoviše stvaranje zdrave životne sredine za narod Kosova uz postepeno uvođenje ekoloških standarda Evropske unije
--	---	---	---

Zakon br. 06/l-034 za zaštitu potrošača	https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=16551	MIPT i resorna ministarstva	Uloga ovog zakona je da reguliše tržišne uslove u odnosima između preduzeća i potrošača, obuhvatajući i označavanje proizvoda, indikatore cena, javne usluge i nepoštene poslovne prakse; prava potrošača u vezi sa ugovorima, obuhvatajući nepravedne uslove ugovora, prodaju na daljinu i van lokala, nepogodne ugovore, ugovore o potrošačkim kreditima i ugovore o turističkim proizvodima; administrativnu zaštitu i sudstvo od interesa potrošača; institucionalni okvir za zaštitu potrošača u Republici Kosovo.
--	---	--------------------------------	--

Uzimanje uzoraka za analizu bolesti i štetočina

Uzorci uzetih od fitosanitarnih inspektora za bolest i štetočine šalju se na analizu u Poljoprivredni institut Kosova – Peć (PIK) i druge akreditovane laboratorije.

Glavni problem, uzroci i zainteresovane strane

Drvo problema koje prikazuje glavni problem, njegove uzroke i efekti/posledice

Efekti/Posledice	<u>Pravila se ne primenjuju kako treba – Pravila su nekompletna</u> 1. Komplikuje proces identifikacije, istraživanja, praćenja i upravljanja bolestima, štetočinama i drugim objektima. 2. Neuspeh da se u dovoljnoj meri implementiraju standardi koje zahteva EU u identifikaciji i istraživanju bolesti i štetočina. 3. Sprečava pristup pravnim i fizičkim licima elektronskim fitosanitarnim registrima za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata. 4. Nedostatak integrisanog praćenja bolesti i štetočina utiče na smanjenje poljoprivredne proizvodnje. 5. Nedostatak nacionalnog plana za zaštitu bilja utiče na neidentifikovanje bolesti i štetočina na vreme. 6. Nedostatak redovnog pregleda izbijanja štetočina utiče na smanjenje prinosa i kvaliteta poljoprivrednih proizvoda 7. Mogućnost zloupotrebe u prikazivanju lažnih podataka o kvalitetu i bezbednost proizvoda i poljoprivrednih proizvoda; 8. Stranke se susreću sa velikim administrativnim opterećenjem tokom pristupa relevantnim uslugama; 9. Neodržavanje fitosanitarnog registra za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata.
Glavni problem	Sistem zaštite (zdravlja) bilja nije dovoljno funkcionalan i usklađen sa zahtevima EU-a.
Uzroci	<u>Pravila se ne primenjuju kako treba:</u> 1. Nedostatak dovoljne funkcionalizacije sistema zaštite (zdravlja) bilja 2. Aktuelni pravni okvir ne usklađen sa Uredbom (EU) 2016/2031. 3. Nedostatak integrisanog praćenja bolesti i štetočina u biljkama. 4. Nedostatak nacionalnog plana za identifikaciju bolesti karantinskih štetočina 5. Nedostatak nadzora od izbijanja specifičnih štetočina. 6. Nedostatak usklađenosti kaznenih odredbi. 7. Nedovoljni naponi za pojednostavljenje i digitalizaciju, tokom pružanja usluga <u>Pravila su nekompletirana</u> Zakon br. 04/L-120 o zaštiti bilja i podzakonski akti nisu usklađeni sa

	Uredbom (EU) 2016/2031 o zaštitnim merama protiv biljnih bolesti i štetočina, stoga je trenutni pravni okvir Kosova za zaštitu bilja nekompletan kako je definisano propisima i direktive EU-a, dok su dopunjene i izmenjene administrativnim uputstvima, ali koje ne zadovoljavaju aktuelne dinamičke potrebe sektora zaštite bilja. <u>Nedostaci u aktuelnom okviru Zakona o zaštiti bilja</u> 1. Izrada i održavanje fitosanitarnog registra za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata. 2. Razmena informacija u vezizdravlja biljaka na nacionalnom i međunarodnom nivou; 3. Sprovođenje analiza i procenu zdravstvenog stanja biljaka; 4. Ovlašćenje preduzeća za izdavanje biljnih pasoša; 5. Sprovođenje pojačanog nadzora prioriternih i drugih karantinskih štetočina (obuhvatajući uzimanje uzoraka) i upravljanje vektora; 6. Sprovođenje sistema biljnog pasoša u potpunosti u skladu sa zahtevima EU-a; 7. Pružanje saveta i naučno istraživanje od strane relevantnih stručnjaka 8. Stručne i tehničke obuke za fitosanitarne inspektore u vezi sa identifikacijom i dijagnostikom bolesti i štetočina; 9. Uspostavljanje komisije za upravljanje krizama za epidemije bolesti i štetočina/određena područja na nacionalnom nivou. 10. Međunarodni standard za fitosanitarne mere br. 15 Uredba drvnog ambalažnog materijala u međunarodnoj trgovini (ISPM15) Zahteva da drveni materijal za pakovanje bude obeležen posebnom oznakom koju primenjuju ovlašćeni i propisno nadgledani profesionalni operateri. Ova uredba treba da se određuje zahteve u vezi tretmana, obeležavanja i popravke drvenog ambalažnog materijala u skladu sa tim standardom. Ova uredba takođe treba da određuje pravila za ovlašćenje i nadzor profesionalnih operatera na teritoriji Unije koji primenjuju taj znak. 11. Neusklađenost sa Zakon o opštem upravnom postupku-ZOUP, Zakonom o dozvolama i licencama i Zakonom o prekršajima, posebno u pogledu sprovođenja principa „samo jednom“, dostava na vreme (rokovi), neplaćanje kao i principi pokrivenosti troškova.
--	--

UZROCI PROBLEMA

1. Nedostatak dovoljne funkcionalizacije sistema zaštite (zdravlja) bilja.

1. Aktuelni pravni okvir ne usklađen sa Uredbom (EU) 2016/2031.

Aktuelni pravni okviri nisu u dovoljnoj meri usklađeni sa Uredbom (EU) 2016/2031 o zaštitnim merama protiv biljnih bolesti i štetočina, stoga je trenutni pravni okvir Kosova za zaštitu bilja

nekompletan kako je određen uredbama i direktivama EU-a, dok je dopunjen i izmenjen administrativnim uputstvima, ali koji ne zadovoljavaju trenutne dinamičke potrebe sektora zaštite bilja.

1. Neodržavanje fitosanitarnog registra za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata.

Neodržavanje registra otežava proces identifikacije profesionalnih operatera koji proizvode, uvoze, izvoze i prometuju bilje, biljne proizvode i druge predmete, kao i druge mere zaštite protiv pojave štetnih organizama.

2. Nedostatak integrisanog praćenja bolesti i štetočina u biljkama.

Regulisanje pravnog osnova za integrisano praćenje štetočina stvara se mogućnost preduzimanja radnji za smanjenje zavisnosti poljoprivrednika od upotrebe sredstava za zaštitu bilja. Integrisana proizvodnja (IP) je poljoprivredni sistem koji ima za cilj proizvodnju kvalitetne hrane i drugih proizvoda, koristeći prirodne resurse i druge mehanizme koji zamenjuju inpute koji izazivaju zagađenje, kako bi se stvorila održiva poljoprivreda. Biološke, poljoprivredne i hemijske metode su izbalansirane uzimajući u obzir zaštitu životne sredine, profitabilnost, pitanja ili društvenih zahteva. Stoga, nedostatak zakonske osnove za integrisano praćenje utiče na smanjenje proizvodnje i kvaliteta integrisane poljoprivredne proizvodnje.

3. Nedostatak nacionalnog plana za identifikaciju bolesti i karantinskih štetočina

4. Nacionalni plan za identifikaciju bolesti i karantinskih štetočina ima za cilj identifikaciju, praćenje i upravljanje bolestima i karantinskim štetočinama. S toga, nedostatak ovog plana utiče na smanjenje mogućnosti identifikacije bolesti i karantinske i druge štetočine.

5. Nedostatak nadzora nad izbijanjem specifičnih štetočina

Nedostatak nadzora prouzrokuje invaziju širenja bolesti i štetočina na biljkama i kao rezultat toga izaziva smanjenje proizvodnje i može ugroziti preduzimanje odgovarajućih mera za eliminaciju/nestanak/uništenje biljnih kultura. Nije urađen nadzor od izbijanja posebnih štetočina zbog nedostatka ljudskih resursa, i nedostatka finansijskih sredstava

6. Neusaglađenost kaznenih odredbi.

7. Nedovoljni naponi za pojednostavljenje i digitalizaciju, tokom pružanja usluga

Efekti:

1. Otežava proces identifikacije, istraživanja, praćenja i upravljanja bolestima i štetočinama i drugim objektima.

2. Neađovoljna primena traženi standarda od EU u identifikaciji i istraživanju bolesti i štetočina.

Nedostatak približavanja nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a umanjuje primenu standarda na višem nivou za zaštitu zdravlja bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji direktno utiču na očuvanje zdravlja ljudi, životinja i životne sredine uopšte.

3. Nemogućnost pristupa za pravna i druga lica elektronskim fitosanitarnim registrima za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata.

4. Nedostatak fitosanitarnih registara otežava identifikaciju proizvođača, pakera, prerađivača, izvoznika, uvoznika, skladištara, distributera bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, radi efikasnijeg praćenja i upravljanja bolestima i štetočinama.

5. Nedostatak integrisanog praćenja bolesti i štetočina utiče na smanjenje poljoprivredne proizvodnje

Neredovno integrisano praćenje utiče na mogućnost pojave bolesti i štetočina i smanjenje useva i smanjenje prinosa i kvaliteta i eventualno uništavanje poljoprivrednih proizvoda. Stoga, korišćenje i promocija preventivnih praksi (Praćenja) minimizira rizik od pojave štetočina koje ugrožavaju poljoprivredne kulture, biodiverzitet i pristup izvoznim tržištima. Primena dobre poljoprivredne prakse, integrisana proizvodnja i davanje saveta poljoprivrednicima će uticati na poboljšanje zdravlja bilja i kontrole štetočina.

Nedostatak nacionalnog plana za zaštitu (zdravlje) biljaka utiče na ne identifikovanje bolesti i štetočina na vreme.

Nedostatak jednog nacionalnog plana zaštite (zdravlja) bilja mogao bi uticati na ne identifikovanje biljnih bolesti i štetočina na vreme. Stoga bi izrada dugoročnog nacionalnog plana zdravstvene zaštite bilja uticala na upravljanje biljnim štetočinama i bolestima. Takođe ima ključnu ulogu njegovo sprovođenje na vreme.

6. Neredovno praćenje izbijanja štetočina utiče na smanjenje prinosa i kvaliteta poljoprivrednih proizvoda.

Redovni nadzor utiče na zaštitu zdravlja bilja i držanje situacije pod kontrolom, koja omogućava preduzimanje preventivnih mera i sprečavanje izbijanja štetočina na vreme.

7. Mogućnost zloupotrebe u prikazivanju lažnih podataka kvaliteta i bezbednosti proizvoda i poljoprivrednih proizvoda.

Neusklađenost kaznenih odredbi i rokova u skladu sa Zakonom ZOUP, Zakonom o dozvolama i licencama i Zakonom o prekršajima utiče na mogućnost davanja netačnih (lažnih) podataka.

8. Stranke se susreću sa velikim administrativnim opterećenjem tokom pristupa relevantnim službama;

Zainteresovane strane – (ažurirano nakon precizne definicije uzroka i posledica)

Pasqyrë e palëve të interesuara bazuar në përkufizimin e problemit

Ime zainteresovane strane	Uzrok/ci sa kojima je povezana stranka	Efekat/i sa kojim je stranka povezana	Način na koji je stranka povezana sa ovim uzrokom(uzrocima) ili efektom(efektima)
MPŠRR	1. Aktuelni pravni okvir nije usklađen sa Uredbom (EU) 2016/2031 2. Neodržavanje fitosanitarnog registra za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata. 3. Nedostatak strategija za identifikaciju bolesti i karantinskih štetočina 4. Neusaglašenost kaznenih odredbi.	1. Nesprovođenje standarda koje zahteva EU u vezi sa identifikacijom i istraživanjem bolesti i štetočina. 2. Izrada fitosanitarnog registra za zdravlje bilja 3. Nedostatak integrisanog upravljanja štetočinama ima za posledicu smanjenje proizvodnje u biljnim kulturama. 4. Neuregulisanje kriterijuma i postupaka u vezi sa merama protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju suprotno Zakonu o zaštiti bilja.	MPŠRR- je odgovorno za izradu politika i zakonodavstva vezano za zdravlje biljaka
	1. Nedostatak strategija za identifikaciju	1. Strategije za upravljanje problemima zdravlja	PIK- je odgovoran za sprovođenje analiza i ispitivanja na bolesti i

PIK	bolesti karantinskih i štetočina	biljaka	štetočine biljaka u saradnji sa AHV i MPŠRR.
Agencija hranu veterine (AHV)	1. Nedostatak redovnog nadzora od izbijanja specifičnih štetočina 2. Nedostatak integrisanog upravljanja bolestima i štetočinama u biljkama	1. Redovni nadzor radi zaštite od izbijanja specifičnih štetočina 2. Nedostatak integrisanog upravljanja štetočinama ima za posledicu smanjenje proizvodnje u biljnim kulturama	AHV- je odgovorna za sprovođenje politika i zakonodavstva izrađeno od MPŠRR, u funkciji kontrole i praćenja zdravlja bilja.

Poglavlje 2: Ciljevi

Relevantni ciljevi Vlade

Kao je predviđeno SSP-om, Kosovo je razvilo Nacionalni program za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) kao ključni nacionalni strateški dokument za planiranje, sprovođenje i praćenje sprovođenja svih reformi neophodnih za sprovođenje SSP-a. i buduće faze članstva u EU. PKIE za godine 2021-2025 definiše sveobuhvatan srednjoročni okvir svih reformi potrebnih za ispunjavanje obaveza koje proizilaze iz SSP-a, odnosno mera i prioriteta potrebnih za usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa *acquis-em* EU-a. Evropska unija takođe uzima u obzir preporuke koje se godišnje daju u izveštajima EK-a i stoga prepoznaje važnost integrisanog pristupa zdravlju biljaka, zdravlju životinja i dobrobiti životinja i bezbednosti hrane.

Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025 je osnovni dokument kroz koji Vlada saopštava svoju viziju građanima Republike Kosovo u pogledu njenog upravljanja. On odražava pristup i principe koje treba poštovati tokom upravljanja, kao i prioritete i osnovne inicijative koje će biti preduzete u svim oblastima kako bi se poboljšala situacija u zemlji. Ovaj program odražava opšte orijentacije u vezi agende evropskih integracija i spoljne politike. On prenosi demokratski i pluralistički duh zemlje, koji obezbeđuje završetak procesa izgradnje države i punu integraciju Republike Kosovo u regionalne, evropske i međunarodne institucije.

Prema Programu Vlade 2021-2025, cilj je unapređenje politike bezbednosti hrane i njeno usklađivanje sa standardima EU-a, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo bezbednosti hrane, zdravlja životinja i zdravlja biljaka. S tim u vezi, prioritet će se dat izradi pravnog okvira **za mere zaštite protiv biljnih štetočina zdravlja biljaka**. Ciljevi politike i strateški ciljevi su već

unapred određeni u vladinim strateškim dokumentima, dok su specifični ciljevi rezultat detaljnog definisanja problema opisanog u Poglavlju 2 ovog dokumenta, jer definišu konkretne ciljeve koje treba postići.

Opšta svrha, Strateški cilj i specifični cilj:

Opšta svrha politike – Unapređenje politike zdravlja bilja u poljoprivrednoj proizvodnji kako bi se osigurao ekonomski prosperitet zemlje	
Strateški cilj: Unapređenje politika bezbednosti hrane i njihovo usklađivanje sa standardima EU-a, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo bezbedne hrane za ljude, životinje i zdravlje biljaka, kao i mere zaštite protiv unošenja štetnih organizama po biljke ili biljne proizvode. Specifični ciljevi: 1. Usklađivanje lokalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a ('Acquis') iz sektora zdravlja bilja. 2. Podizanje svesti o ulozi i značaju zdravlja bilja i zaštite proizvoda od uvoza i prometa nekvalitetnog bilja, kao i upravljanje bolestima i štetočinama radi očuvanja zdravlja biljaka i zaštite životne sredine. 3. Sigurna trgovina biljkama i njihovim proizvodima primenom lokalnih i međunarodnih standarda o zdravlju bilja. 4. Formiranje sistema upozorenja za rano praćenje za bolesti i štetočine radi zaštite zdravlja biljaka. 5. Mere za sprečavanje ulaska i širenja štetnih organizama u biljke, biljne proizvode i druge objekte za upravljanje i na vreme iskorenjivanje. 6. Prikupljanje i razmena informacija i podataka sa drugim zemljama o bolestima i štetočinama 7. Izrada Fitosanitarnog registra za proizvođače, prerađivače, uvoznike i izvoznike bilja 8. Izrada lista štetnih organizama za biljke, biljne proizvode i druge objekte. 9. Poboljšanje pružanja usluga, kroz smanjenje administrativnog opterećenja za stranke.	- Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025 2.10. Poljoprivreda, šumarstvo i ruralni razvoj 2.10.1 Sveobuhvatne institucionalne i sektorske reforme za efikasnije usluge 2.10.2. Rast konkurencije u poljoprivredno-prehrambenom sektoru 2.10.5 Bezbednost hrane - Nacionalni plan za razvoj Razvojna svrha i strateški cilj: - 1.9 Izgradnja održivih veza između farmera, prerađivača i trgovaca na malo - Strateška mera: Ispunjavanje zahteva za bezbednu i zdravu hranu Aktivnost – Izrada konceptnog dokumenta za zaštitu bilja Nacionalna strategija za razvoj 2030 Stub I – Održivi ekonomski razvoj: Razvojni cilj: Digitalna, cirkularna i konkurentna ekonomija: Strateški cilj: 1.9 Izgradnja održivih veza između farmera, prerađivača i trgovaca na malo.
Specifični ciljevi Opcija 2:1. Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona. 2. Zaštita zdravlja biljaka, životinja, ljudi i životne sredine. 3. Podizanje svesti o značaju zdravlja bilja u poljoprivrednim kulturama.	Izrađeno za potrebe ovog KD

4. Obuka fitosanitarnih inspektora za bolesti i štetočine, 5. Međuinstitucionalna koordinacija između MPŠRR, AHV, PIK-a, relevantnih poljoprivrednih fakulteta i zainteresovanih strana u cilju usaglašavanja i unapređenja politika za sektor zdravlja bilja, 6. Svesti poljoprivrednika kroz organizaciju kampanje i senzibilisanje institucija odgovornih za zdravlje bilja.	
Specifični ciljevi Opcija 3: 1. Usklađivanje zakona o zdravlju bilja sa Uredbom EU-a za zdravlje biljaka 2016/2031 2. Podizanje kapaciteta za sprovođenje Zakona i zdravstvene inspekcije bilja. 3. Stvaranje sistema obavezne obuke za način identifikacije bolesti i štetočina. 4. Izrada baze podataka za zdravlje biljaka	Izrađeno za potrebe ovog KD

Praksa zemalja regiona u vezi sa zdravljem bilja

Zdravlje biljaka je veoma važan lanac u očuvanju zdravlja ljudi, životinja i zaštiti životne sredine. Države regiona i države EU-a intenzivno sarađuju u svim fazama integracionih procesa usklađivanjem zakonodavstva i podizanjem kvaliteta usluga kroz bilateralnu saradnju između država regiona, EU-a i relevantnih stručnih institucija u zdravlje biljaka.

Primer Republike Hrvatske

Na osnovu Zakona br. 127/2019 (27.12.2019), Zakona o zdravlju bilja, kojim se uređuje zaštita bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata od štetnih organizama; određivanje prisustva i određivanje štetnih organizama; sprečavanje unošenja i širenja štetnih organizama i njihovo suzbijanje i iskorenjivanje sprovođenjem sanitarnih mera, sprečavanje izvoza bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta zaraženih štetnim organizmima i zaštita životne sredine od dejstva štetnih organizama. Ovaj zakon se primenjuje na zdravlje biljaka koje su bolesti i štetočine iz člana 3. stav 1. do 5.

POGLAVLJE I. Predstavlja nadležnim organima i pravnim licima javna ovlašćenja na osnovu čl. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 i stavovi ovih članova obuhvataju ministarstvo nadležno za poslove poljoprivrede, državni inspektorat, fitosanitarnu, šumarsku inspekciju, agencije i instituti.

POGLAVLJE II. Zastupa druga pravna lica sa javnim organima.

POGLAVLJE III. Obaveze specijalizovanih subjekata i drugih lica. Članom 13 stav 1,2,3 navedeni su specijalizovani subjekti kod kojih su dužni da kontrolišu bilje, biljne proizvode i druge objekte, vode računa o njihovom zdravstvenom stanju i sprovode mere suzbijanja štetnih organizama, vode računa o uticaju njihovog ekonomskog, društvenog i životne sredine.

POGLAVLJE IV. Službeni registar specijalizovanih subjekata, član 14 stav 1,2,3 i član 15 stav 1.2.3 uređuje službeni registar specijalizovanih subjekata.

POGLAVLJE V Finansiranje, naknade, troškovi i kompenzacije. Član 16. Finansiranje poslova koje obavljaju nadležni i stručni organi, članom 17. propisane su naknade i izdaci u stavovima 1.2, 3, 4, 5. i stav 6. Ministarstvo to određuje pravilnikom, a članom 18. stavom 1. tač. a), b) stavovi 2,3,4,5,6,7,8 regulišu naknade. Specijalizovani subjekat ima pravo na naknadu za biljke, biljne proizvode i druge objekte koji su uništeni ili uklonjeni sprovođenjem fitosanitarnih mera po nalogu fitosanitarnog ili šumskog inspektora zbog pojave štetnih organizama u karantinu Unije.

POGLAVLJE VI i VII obuhvataju administrativni nadzor i novčane kazne i

POGLAVLJE VIII prelazne i završne odredbe.

Primer Republike Albanije

U okviru primera zemlje iz regiona uzeta je Albanija, koja kroz Zakon br. 105/2016 O ZAŠTITI BILJA (izmijenjen Zakonom br. 15/2022 od 3.2.2022.) (ažuriran) U prilog članovima 78. i 83. tačka 1. Ustava, na prijedlog Saveta ministara. Zakon br. 105/2016 O ZAŠTITI BILJA je zajednički zakon sa Zaštitom bilja i sredstvima za zaštitu bilja. Svrha ovog zakona je: a) zaštita biljaka i biljnih proizvoda od štetočina; b) da spreči ulazak i širenje štetočina na teritoriju Republike Albanije; c) za zaštitu zdravlja ljudi, životinja i životne sredine od upotrebe sredstava za zaštitu bilja.

PoGLAVLJE II reguliše organizaciju i rad objekata za zaštitu bilja, član 3 reguliše strukture za zaštitu bilja, član 4, poslove struktura za zaštitu bilja, član 5 Nacionalne referentne laboratorije, član 6/1 Registar profesionalnih operatera (dodat Zakonom br. 15). /2022, od 3.2.2022) Registar profesionalnih operatera vodi se u AKVMB. Oblik, kriterijumi i postupak registracije utvrđuju se uputstvom ministra

POGLAVLJE III. Deratizacija, član 7. Obaveza suzbijanja štetočina sa stavovima i podstavove, član 8. posebne mere suzbijanja štetočina sa stavovima, član 9. stav 1. i 2., član 10. čiste površine stav 1,2,3,4,5, član 11 fitosanitarnih uslova za palete i drvenu ambalažu iz st. 1,2,3,4, člana 12 biljnih pasoša iz st. 1,2,3,4,5,6 i člana 13 fondova za zaštitu bilja regulisani su stavovima 1,2,3.

KREU IV. Shërbimi dhe inspektimi fitosanitar përfshihen këto nene me paragrafe, Neni 14, Detyrimi për inspektimin dhe kontrollin fitosanitar rregullohet me paragrafet 1,2,3,4,5,6,7,8,9, neni 15, njoftimi i shërbimit të mbrojtjes së bimëve rregullohet me paragrafet 1,2,3,4,5, neni 16, shpallja e zonës së shënuar, neni 17 Shumëzimi i dëmtuesve për qëllime kërkimore dhe neni 18, per eksportin.

GLAVA VI – UPRAVNI PREKRŠAJI; ČLAN 29. prekršajni postupak pravo na izricanje upravne mere kako određuje član 28 ovog zakona ima inspektor organa kontrole.

POGLAVLJE VII ZAVRŠNE I PRELAZNE ODREDBE Član 30 Prelazne odredbe 1. Laboratorije za dijagnostiku štetočina Departmana za zaštitu bilja Poljoprivrednog univerziteta u Tirani, nakon stupanja na snagu ovog zakona, reorganizuju se kao institucija pod ministrom. 2. Način organizovanja i rada laboratorija za dijagnostiku štetočina Departmana za zaštitu bilja određuju se odlukom Saveta ministara.

Član 31. Podzakonski akti 1. Vijeće ministara ima zadatak da donosi podzakonske akte u skladu sa tačkom 5. člana 14.; tačke 4. člana 19.; tačke 7, člana 20; tačke 1. člana 23. i tačke 2. člana 30. ovog zakona. 2. Zadužuje se ministar da donese podzakonske akte za sprovođenje tač. 2, 3. i 4. člana 6.; tač. 2. i 7. člana 7.; tač. 1. i 3. člana 8.; tač. 2. i 3. člana 10.; tač. 1. i 3. člana 12.; tač. 2. i 3. člana 13.; tačke 3. člana 15.; tačke 2. člana 17.; tačke 5. člana 19.; tačke 7, člana 23; i tačke 4. član 24. ovog zakona. 3. Zadužuju se ministar i ministarstva nadležana za životnu sredinu da donesu podzakonski akt u sprovođenju tačke 4. Člana 10. i tačke 4. i člana 11. ovog zakona.

Primer Republike Slovenije

Na osnovu Zakona o zdravlju bilja i br.62/07 izmenu dopunu nekih članova objavljenih u Službenom listu, 36/10 od 04.05.2010.godine, br.40/14, 03. Jun 2014. Br.21/18, od 30.03.2018. Ovaj zakon ima za cilj zaštitu biljaka i biljnih proizvoda od štetnih organizama; sprečavanje unošenja i širenja i suzbijanje štetnih organizama sprovođenjem fitosanitarnih mera; identifikacija i određivanje štetnih organizama; omogućava optimalnu proizvodnju i plasman biljaka sa njima; zaštita životne sredine, prirode i posledično zdravlja ljudi sprovođenjem kontinuirane kontrole štetnih organizama, uvođenjem biotičke zaštite bilja i posmatranjem i predviđanjem aktivnosti; usmeravanje i praćenje razvoja delatnosti zdravstvene zaštite bilja; brine o obrazovanju i svesti stanovništva za zaštitu zdravlja bilja.

POGLAVLJE I. Uključuje opšte odredbe koje uključuju svrhu zakona, dužnosti, odgovorni službeni organi i termovi.

KAPITULLI II. Predstavlja zdravstvenu zaštitu biljaka i regulisan je članom 4,5,6.

POGLAVLJE III. Uređuje sprečavanje ulaska, širenja i kontrolu štetnih organizama kroz članove 7, 8, 9, 10, 11, 12, 12a, 12b, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22. 23. Kao iu ovom poglavlju, reguliše se uvoz iz trećih zemalja, izvoz i tranzit pošiljki, kretanje bilja, biljnih proizvoda i kontrolisanih objekata. Kretanje biljaka obuhvata članove koji regulišu zaštićena područja, biljni pasoš, proizvodnju, prerađu i upotrebu i dr.

POGLAVLJE IV. Biotička zaštita bilja uređena je članom 51. biotička zaštita bilja, član 52. autoktone vrste organizama i član 53. neautoktone vrste organizama

POGLAVLJE V. Upotreba i razmena podataka i informacija gde je regulisano članom 54 prijem i korišćenje podataka član 55 prenos podataka član 56 informacioni sistem i član 57 međunarodna razmena podataka i informacija.

POGLAVLJE VI. Troškovi, naknade i sufinansiranje programa

POGLAVLJE VII. Kompenzacija-naknada

POGLAVLJE VIII. Javna služba za zaštitu zdravlja bilja

POGLAVLJE IX. Javna vlast.

POGLAVLJE X. Nevladine organizacije u javnom interesu u oblasti zaštite zdravlje biljaka.

POGLAVLJE XI. Stručno veće za negu zdravlje biljaka.

POGLAVLJE XII. Nadležnost državnih organa u ovo poglavlje vlada i ministarstvo ulaze, uprava, inspekcijski nadzor.

POGLAVLJE XIII. Saradnja sa nadležnim organima zajednice.

POGLAVLJE XIX. Saradnja sa organima lokalne zajednice.

POGLAVLJE XV. Kaznene odredbe.

POGLAVLJE XVI. Prelazne i završne odredbe.

Poglavlje 3: Opcije

3.1: Opcija bez promena

Prva opcija je da se nastavi sa primenom postojeće politike i pravnog okvira za zdravlje bilja, ali primena ovog zakona u praksi predstavlja izazov za MPŠRR. Nastavkom opcije bez izmena nastaviće se gore navedeni problemi o zaštitnim merama od bolesti i štetočina u zdravlju bilja. Takođe, nejasno definisanje nadležnosti između centralnog i lokalnog nivoa, nedostatak adekvatnog nadzora nad sprovođenjem Zakona.

Što se tiče administrativnog opterećenja, ova opcija ne predviđa nikakve nove mere za poboljšanje pružanja usluga, pa se pretpostavlja da će administrativno opterećenje ostati isto.

3.2. Opcija za poboljšanje implementacije i izvršenja

Ova opcija predviđa izmenu Zakona o zaštiti bilja, kojom bi se otklonili uzroci i posledice pomenute u definiciji problema.

MPŠRR – Departman za poljoprivrednu politiku i tržišta – Divizija za zaštitu bilja nadležno je za nadzor nad sprovođenjem Zakona o zaštiti bilja preko fitosanitarnih inspektora. Trenutno je ograničen broj inspektora za nadzor nad sprovođenjem Zakona o zaštiti bilja

Za poboljšanje upravljanja održiva zaštitu bilja Opcija 2 predviđa preduzimanje sledećih mera:

- Povećanje budžeta za povećanje broja fitosanitarnih inspektora na centralnom i opštinskom nivou;
- Bolja međuinstitucionalna koordinacija između centralnog i lokalnog nivoa (MPŠRR, MZŽSI, MALS, opštine) za harmonizaciju politika u upravljanju zaštitom bilja;
- Obuka i podizanje kapaciteta osoblja;
- Svesti stanovništva kroz organizaciju kampanje i senzibilizaciju odgovornih institucija.
- Poboljšanje pružanja usluga, kroz napore da se pojednostavi u okviru postojećeg zakonskog okvira, kao i kroz pojačane napore za obuku i reorganizaciju institucionalnog okvira za pružanje usluga.

3.3. Treća opcija sa izmenama

Nacrt zakona o zdravlju bilja bavi se pitanjima koja su neregulisana ili imaju zakonske rupe. Posmatrajući trenutno stanje u primeni zakonskog okvira, predviđena je izrada novog Zakona o zdravstvenom stanju bilja zbog ukinutih direktiva i jačanja novih propisa.

U okviru ove opcije, Predlog zakona bi utvrdio principe i ciljeve politike zdravlja bilja potrebni za postizanje željenih rezultata i sveobuhvatnog pristupa. Svi standardi koji se odnose na zdravlje bilja biće usklađeni sa međunarodnim standardima EU-a i Evropske organizacije za zaštitu bilja (EOZB).

Novi nacrt zakona o zdravlju bilja stvaraju se nova zakonska pravila za usklađivanje i standardizaciju mera zaštite od biljnih štetočina i bolesti u poljoprivrednim kulturama i zaštite životne sredine.

Sa ovom opcijom, doći će do još većeg usklađivanja pravila i direktiva pravne tekovine - Acquis EU-a za zdravlje bilja, što će nam omogućiti sprovođenje primarnih i sekundarnih pravnih akata.

Kroz ovu politiku teži se što veće efikasnosti i efektivnosti kreiranja poljoprivrednih politika za zdravlje bilja.

Među glavnim ciljevima su usklađivanje zakonodavstva sa Acquis-om EU-a, stvaranje pravnog okvira za sprovođenje rokova utvrđenih Zakonom o opštem upravnom postupku i sankcijama Zakonom o prekršajima, kao i efikasnije predstavljanje interese poljoprivrednika i udruženja za kvalitet hrane i zaštitu životne sredine.

Sve ovo promene planiraju da se ostvare počevši od 2025. godine, dok će Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ruralnog razvoja i svi drugi relevantni organi na centralnom i opštinskom nivou biti glavni odgovorni za uspostavljanje pravila o zdravlju bilja i njihovog regulatornog sistema.

Novi nacrt zakona o zdravlju bilja treba da sadrži sledeće osnovne elemente kako sledi:

- Izradu i održavanje fitosanitarnog registra za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata. Formiraće se elektronska baza podataka u kojoj će biti registrovana sva pravna i fizička lica za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i druge objekte.
- Razmenjuju se informacije o zdravlju biljaka na nacionalnom i međunarodnom nivou;
- Vršenje analiza i procena zdravstvenog stanja biljaka; Radiće se u laboratoriji PIK iu drugim licenciranim laboratorijama akreditovanim za procenu zdravstvenog stanja biljaka.
- Sprovođenje sistema biljnog pasoša koji je u potpunosti usklađen sa zahtevima EU-a; Biljni pasoš je zvanična oznaka za kretanje bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata na teritoriji Unije i, gde je primenljivo, u i unutar zaštićenih područja, koja potvrđuje usklađenost sa svim zahtevima iz člana 85. i za kretanje u i unutar zaštićenih područja, član 86. i ima sadržaj i format iz člana 83.

- Ovlašćenje preduzeća za izdavanje biljnih pasoša; Biljne pasoše izdaju ovlašćeni operateri, pod nadzorom nadležnih organa. Ovlašćeni operateri izdaju biljne pasoše samo za biljke, biljne proizvode ili druge objekte za koje su odgovorni. Izuzev stava 1, nadležni organi mogu izdati i biljne pasoše. Ovlašćeni operateri izdaju biljne pasoše samo u prostorijama, kolektivnim skladištima i dispečerskim centrima za koje su odgovorni i koje su oni prijavili u skladu sa tačkom (d) člana 66(2) ili, gde se primenjuje član 94(1), u drugoj zemlji ako je to ovlastio nadležni organ.
- Sprovođenje pojačanog nadzora prioriternih i drugih karantinskih štetočina (obuhvatajući uzimanje uzoraka i praćenje vektora);
- Pružanje naučnih saveta i istraživanja relevantnih stručnjaka za bolesti i štetočine biljaka, omogućavajući očuvanje zdravlja bilja (obavljajući se kroz sistem javne savetodavne službe koji je organizovan u okviru MPŠRR (Departman za savetodavno-tehničke usluge) i kancelarije informativno-savetodavne koje se nalaze u skupštinama opština Kosova, postoji i privatni sektor savetodavne službe (specijalistički i stručni ekspert) obuhvatajući relevantni fakultet za poljoprivredu,
- Stručno-tehnička obuka za dijagnostiku bolesti i štetočina za fitosanitarnog inspektora;
- Način praćenja i integrisanog upravljanja bolestima i štetočinama (napraviće se vodič za metod integrisanog praćenja bolesti i štetočina koji će precizirati sve procedure za praćenje
- Međunarodni standard za fitosanitarne mere br. 15 Uredba drvene ambalaže u međunarodnoj trgovini (ISPM15). Zahteva da drveni materijal za pakovanje bude obeležen posebnom oznakom koju primenjuju ovlašćeni i propisno nadgledani profesionalni operateri. Ovom uredbom treba da se utvrde zahtevi u pogledu tretmana, obeležavanja i popravke drvenog ambalažnog materijala u skladu sa tim standardom. Ova uredba takođe treba da utvrdi pravila za ovlašćenje i nadzor profesionalnih operatera na teritoriji Unije koji primenjuju taj znak
- Novi zakon će biti u potpunosti usklađen sa zahtevima ZOUP-a, posebno u pogledu primene principa 'samo jednom'. Dalje, novi Zakon će obezbediti okvir za usklađivanje sa rokovima i principom neplaćanja.

Ova opcija stvara adekvatan pravni okvir za zdravlje bilja usklađen sa Acquis-om EU-a, što je preduslov za sprovođenje mera zdravstvene zaštite bilja u skladu sa ciljevima novog zakonodavnog okvira EU-a za pripremu programa u oblasti zdravlja bilja. Takođe omogućava bezbednu lokalnu i međunarodnu trgovinu biljkama i biljnim proizvodima. Međutim, opšti

zakonodavni okvir možda ne sadrži detaljne i posebne zakonske odredbe. Ova pravila će se naknadno utvrditi podzakonskim aktima.

Što se tiče administrativnog opterećenja, pored usaglašavanja sa zakonskom regulativom za opšte upravne postupke, obezbedićemo i konkretne mere za pojednostavljenje i digitalizaciju javnih usluga.

Praksa zemalja regiona koja se može primeniti u Republici Kosovo i koja će se uzeti u obzir tokom izrade Nacrta zakona su:

Praksa Republike Albanije:

U okviru primera jedne zemlje iz regiona je oduzeta Albanija, koja je kroz Zakon br. 105/2016 O ZAŠTITI BILJA (izmijenjen Zakonom br. 15/2022 od 3.2.2022.) (ažuriran) U prilog članovima 78. i 83. tačka 1. Ustava, na predlog Saveta ministara. Zakon br. 105/2016 O ZAŠTITI BILJA je zajednički zakon sa Zaštitom bilja i sredstva za zaštitu bilja. Svrha ovog zakona je: a) da zaštiti biljake i biljne proizvode od štetočina; b) da spreči ulazak i širenje štetočina na teritoriju Republike Albanije; c) za zaštitu zdravlja ljudi, životinja i životne sredine od upotrebe sredstava za zaštitu bilja.

POGLAVLJE III. Kontrola štetočina, član 7, Obaveza kontrole štetočina sa stavovima i podstavovima, član 8 posebne mere kontrole štetočina sa stavovima, član 9 stav 1 i 2, član 10 čista područja stav 1,2,3,4,5, član 11 fitosanitarne Zahtevi za palete i drvenu ambalažu iz stavova 1,2,3,4, člana 12 biljnih pasoša iz stavovi 1,2,3,4,5,6 i člana 13 sredstava za zaštitu bilja regulisani su stavovima 1,2,3.

POGLAVLJE IV. Fitosanitarna služba i inspekcija su obuhvaćeni ovim članovima sa stavovima člana 14. Obaveza fitosanitarnog pregleda i kontrole regulisana je stavovima 1,2,3,4,5,6,7,8,9, člana 15, obaveštenje usluga o zaštiti bilja regulisana stavovima 1,2,3,4,5, članom 16, proglašenjem obeleženog područja, član 17 Razmnožavanje štetočina za potrebe istraživanja i član 18, za izvoz.

POGLAVLJE VI—UPRAVNI PREKRŠAJI; Član 29. prekršajnog postupka, pravo na izricanje upravne mere kako određuje član 28. ovog zakona ima inspektor organa kontrole.

Praksa Republike Hrvatske:

Na osnovu Zakona NN 127/2019 (27.12.2019), Zakona o zdravlju bilja kojim se uređuje zaštita bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata od štetnih organizama; utvrđivanje prisustva i utvrđivanje štetnih organizama; sprečavanje unošenja i širenja štetnih organizama i njihovo suzbijanje i iskorenjivanje sprovođenjem sanitarnih mera, sprečavanje izvoza bilja, biljnih proizvoda i drugih predmeta zaraženih štetnim organizmima i zaštitu životne sredine od dejstva štetnih organizama. Ovaj zakon se sprovodi na zdravlje bilja, koje su bolesti i štetočine, kako je određeno u članu 3 stav 1 do 5.

POGLAVLJE I. Predstavlja nadležne organe i pravna lica sa javnim organima na osnovu čl. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11 i stavovi ovih članova, uključujući ministarstvo nadležno za poljoprivredu, državne inspektorate, sanitarnu i šumarsku inspekciju, agencije i institute.

POGLAVLJE II. Zastupa druga pravna lica sa javnim organima

POGLAVLJE III. Obaveze specijalizovanih subjekata i drugih lica. Član 13 stav 1,2,3 navedeni su specijalizovani subjekti kod kojih su dužni da kontrolišu bilje, biljne proizvode i druge objekte, brinu o njihovom zdravlju i sprovode mere suzbijanja štetnih organizama, vodeći računa o uticaju njihovih ekonomskih, društvenih i ekološki.

POGLAVLJE IV. Službeni registar specijalizovanih subjekata, član 14 stav 1,2,3 i član 15 stav 1.2.3 uređuje službeni registar specijalizovanih subjekata.

POGLAVLJE V Finansiranje, naknade, troškovi i naknade Član 16. Finansiranje poslova nadležnih i stručnih organa, Član 17. uređuje naknade i troškove u stavovima 1.2, 3, 4, 5. i stav 6. Ministarstvo reguliše sa uredbom dok član 18. Sa stavovima 1. bodstavivima a), b) stavovi 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8. reguliše naknade. Specijalizovani subjekat ima pravo na naknadu za biljke, biljne proizvode i druge objekte koji su uništeni ili uklonjeni sprovođenjem fitosanitarnih mera po nalogu fitosanitarnog ili šumskog inspektora zbog pojave štetnih organizama u karantinu Unije.

POGLAVLJE VI i VII obuhvataju upravni nadzor i novčane kazne i

POGLAVLJE VIII prelazne i završne odredbe.

Praksa Republike Slovenije

Na osnovu Zakona o zdravlju bilja i br.62/07 izmenu dopunu nekih članova objavljenih u Službenom listu, 36/10 od 04.05.2010.godine, br.40/14, 03. Juna .2014. 21/18, od 30.03.2018.

Ovaj zakon ima za cilj zaštitu biljaka i biljnih proizvoda od štetnih organizama; sprečavanje unošenja i širenja i suzbijanje štetnih organizama sprovođenjem fitosanitarnih mera; identifikacija i određivanje štetnih organizama; omogućava optimalnu proizvodnju i plasman biljaka sa njima; zaštita životne sredine, prirode i posledično zdravlja ljudi sprovođenjem kontinuirane kontrole štetnih organizama, uvođenjem biotičke zaštite bilja i posmatranjem i predviđanjem aktivnosti; usmeravanje i praćenje razvoja delatnosti zdravstvene zaštite bilja; brine o obrazovanju i svesti stanovništva za zaštitu zdravlja bilja.

POGLAVLJE II. Predstavlja zdravstvenu zaštitu biljaka i regulisan je članom 4,5,6.

POGLAVLJE III. Uređuje sprečavanje ulaska, širenja i kontrolu štetnih organizama kroz članove 7, 8, 9, 10, 11, 12, 12a, 12b, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22. 23. kao iu ovom poglavlju, reguliše se uvoz iz trećih zemalja, izvoz i tranzit pošiljki, kretanje bilja, biljnih proizvoda i kontrolisanih

objekata. Kod kretanja bilja ulaze članovi koji regulišu zaštićena područja, biljni pasoš, proizvodnju, preradu i upotrebu i dr.

POGLAVLJE IV. Biotička zaštita bilja uređena je članom 51. biotička zaštita bilja, član 52. autohtone vrste organizama i član 53. neautoktone vrste organizama

POGLAVLJE V. Upotreba i razmena podataka i informacija gde se članom 54 uređuje prijem i korišćenje podataka, član 55 prenos podataka član 56 Informacioni sistem i član 57 međunarodna razmena podataka i informacija.

POGLAVLJE VI. Troškovi, naknade i sufinansiranje programa.

POGLAVLJE VII. Kompenzacija-naknada

POGLAVLJE VIII. Javna služba za zaštitu zdravlja bilja

POGLAVLJE XI. Stručno veće za zdravstvenu zaštitu bilja.

POGLAVLJE XII. Saradnja sa organima lokalne zajednice.

Poglavlje 4: Identifikacija i procena budućih uticaja

Najvažniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Kategorije uticaja	Relevantni identifikovani uticaji
Ekonomski uticaji	Uticaj na pristup poslovnim finansijama; Udaljavju se tržišta određeni proizvodi (nekvalitetni); Dozvoljavaju se na tržište određeni proizvodi (kvalitetni); Biće stvorena nova preduzeća.
Administrativno opterećenje	Očekuje se da ovaj KD da ima pozitivni uticaj na pružanje usluga, kroz njihovo pojednostavljenje i digitalizaciju. Takve mere očekuje se da smanjuju administrativno opterećenje za stranke.
Tržište	Promena aktuelni tokova uvoza;
Investicije	Očekivanja od kompanija da investiraju u nove aktivnosti; Rast investicija iz dijaspor; Rast stranih direktnih investicija.
Konkurentnost	Promovim i inovacionit dhe hulumtimit.
Regionalni ekonomski uticaji	Uticaj na specifične poslovne sektore.
Opšti ekonomski razvoj	Uticaj na buduću ekonomski rast.
Društveni uticaji	Uticaj na obrazovanje radnika i doživotno učenje.
Vladavina	Tretiranje svake osobe jednako; Bolje informisanje javnosti o određenim pitanjima.

Zdravlje i javna bezbednost ¹	Uticaj na živote ljudi, kao što su očekivani životni vek ili stope smrtnosti; Uticaj na kvalitet hrane.
Uticaji na životnu sredinu Ljudsko blagostanje	Uticaj na zdravlje ljudi (i očuvanje čistije životne sredine) Uticaj na kvalitet i bezbednost ljudske hrane.
Uticaj na osnovna prava Jednak tretman	Uticaj na zaštitu opcije za princip jednakosti pred zakonom.
Dobra administracija	Utiče način na kojoj administracija donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo na pristup dosijeu, itd.).

EKONOMSKI UTICAJI

Uticaj na pristup poslovnim finansijama

Uspostavljanjem ovih politika ili izradom novog Zakona o zdravlju bilja, cilj je unapređenje zdravlja biljaka u biljnim kulturama od štetočina, bolesti koje će nesumnjivo uticati na očuvanje zdravlja ljudi, životinja i biljaka.

Ovom politikom neki poljoprivredni proizvodi će biti konkurentni na tržištu u pogledu kvaliteta i bezbednosti hrane.

Zdravlje biljaka

Održavanje zdravih biljaka je od suštinskog značaja za poljoprivrednu produktivnost i proizvodnju hrane. U stvari, biljke imaju dvostruki uticaj snadbevanjem sa hranom – direktno, kada ih konzumiramo biljke, i indirektno, kada ih koristimo kao hranu za životinje. Ovo, sdrug strane, može dovesti do viših cena hrane za potrošače i potencijalno do nestašice hrane, što utičući na ukupnu ekonomiju. Zdravlje biljaka je takođe usko povezano sa međunarodnom trgovinom.

Bolesti i štetočine biljaka

Bolesti i štetočine i biljke mogu da unište useve, smanjujući prinose i povećavanje troškove proizvodnje hrane za poljoprivrednike. Invazivne bolesti i bolesti mogu biti uzrokovane kretanjem biljaka i proizvoda preko granica, uzrokujući ekonomske gubitke. Zaštita zdravlje biljaka kroz podzakonske akte pomažu u zaštiti i domaće poljoprivrede i prevenciji i širenju štetočina i bolesti

Stvaranje novih preduzeća

¹ Kada ima uticaj u javnom zdravlju i bezbednost, onda redovno ima uticaja na životnu sredinu.

Stvaranje zakonske osnove usklađivanjem sa standardima EU-a omogućava i stvaranje novih poslova koji se bave plasmanom kvalitetnih proizvoda za zaštitu biljnih kultura od bolesti i štetočina.

Pružanje informacija za preduzeća

Pružanje informacija za privredu, u vezi sa svim procedurama i kriterijumima za upis u biljni registar, imaće mnogo pozitivnih efekata iz što je zdravstveno stanje biljaka, i biljnih proizvoda,

Promenljivost tokova aktuelnih uvoza

Promena aktuelnog toka uvoza bilja biće moguća kroz podršku lokalnim uvoznicima i trgovcima, koji će moći da snabdevaju poljoprivrednike kvalitetnim biljkama koji daju efekat u visokokvalitetnoj proizvodnji.

Investicije preduzeća u nove delatnosti

Ulaganja preduzeća u nove delatnosti sve proizvodne ili prerađivačke kompanije za zdravlje biljaka, se očekuje da investiraju u nove, zdrave proizvode.

Investicije iz dijaspor

Kroz pravni proces sa izradom novog Zakona o zdravlju bilja, stvoriće se prostor za stranke koje imaju za cilj da ulažu u razvoj sektora zdravlja bilja u našoj zemlji, a to mogu biti i spoljni operateri iz dijaspor koje će imati mogućnost ulaganja u sektor uvoza i prometa bilja, biljnih proizvoda. Ulaganja u sektor zdravlja bilja iz dijaspor u našoj zemlji će uticati na podizanje standarda kvaliteta za uvoz i promet bilja, biljnih proizvoda zasnovanih na praksi različitih zemalja sveta iz kojih dolaze investitori.

Strane direktne investicije

Dalja strana ulaganja u sektoru Zdravlja bilja biće moguće, jer je trenutno nemoguće pokriti naše tržište biljkama i biljnim proizvodima, tako da ova situacija može podstaći strane kompanije koje uvoze i trguju biljkama i biljnim proizvodima da realizuju direktno investicije u našu zemlju.

Promovisanje inovacija i istraživanja

Istraživanje i identifikacija štetočina i bolesti će se izvršiti kroz laboratorijskih analiza, kao i bice stvoreni mogućnosti za promovisanje zdravstvenog stanja kroz savetodavne usluge poljoprivrednim operaterima i poljoprivrednicima.

Uticaj na poslovne sektor

Promovisanje zakonske regulative za zdravlje bilja stvara mogućnosti za uspešan razvoj sektora zdravlja bilja stvaranjem prostora za preduzeća koja uvoze i trguju kvalitetnim biljem za poljoprivrednike, koji će uticati na uspešan razvoj poslovanja u relevantnom sektoru.

Uticaj na budući ekonomski rast

Zdravstvlje biljaka u poljoprivrednim kulturama će imati uticaj na ekonomski razvoj na nivou zemlje, imajući uticaj na rast biljne proizvodnje u našoj zemlji.

Administrativni teret

Kao što je pomenuto, ovaj KD, i zakonska regulativa koja će iz njega proizaći, smanjiće administrativno opterećenje prilikom pružanja zdravstvenih usluga bilja. Glavni uticaji će se ogledati u smanjenju troškova i skraćivanju vremena za stranke, tokom dobijanja usluga koji pokriva ovaj KD.

Društveni uticaji

Uticaj na obrazovanje

Razvoj i obrazovanje stručnog i tehničkog kadra moći će da se popunjava kroz pohađanje obuka koje organizuju relevantne institucije u cilju pripreme stručnih kadrova, koji će doprineti razvoju sektora zdravlja biljaka - ZB u budućnosti.

Tretman i ravnopravnost pojedinaca

Fizička ili pravna lica koja će se baviti uvozom ili prometom bilja, biljnih proizvoda, biće ravnopravna bez razlike pola, etničke pripadnosti ili veroispovesti, poštujući pravila koja će biti određena Zakonom o zaštiti bilja-ZB.

Informisanje javnosti

Svi zainteresovani (javnost) biće obavešteni sa pravilima ili kriterijumima koji će biti predstavljeni u novom Zakonu za ZB, koji će biti objavljen na zvaničnom sajtu MPŠRR-a, kao i u Službenom listu Republike Kosovo.

Uticaj na živote ljudi

Proizvodnja i snabdevanje poljoprivrednika kvalitetnim biljem i biljnim proizvodima podrazumeva efikasnu upotrebu proizvoda sa kvalitetnim vrednostima koje utiču na lanac ishrane, čiji biljni proizvodi nesumnjivo utiču na zdravu ishranu stanovništva i uticaj na dugovečnost.

Uticaj na kvalitet hrane

Od dobijenih proizvoda će imati uticaja na obezbeđivanje primarne hrane za stanovništvo i bezbednost, što utiče na opšte javno zdravlje, što znači da je to nacionalni interes u našoj zemlji.

Uticaji na životnu sredinu

Kontinuirana upotreba SZB-a za zdravlje bilja i biljnih proizvoda ima uticaj na zagađenje zemljišta i vode, kao rezultat akumulacije hemijskih ostataka koji mogu promeniti ekosistem.

Uticaj na kvalitet i bezbednost hrane

Prac□enje i upravljanje štetočinama, kao i kontrola SZB-a na tržištu, podrazumeva obezbeđivanje kvalitetnog zdravlja biljaka od kojih će se dobijati zdravi biljni proizvodi visoke nutritivne vrednosti, što će direktno uticati na poboljšanje ljudskog zdravlja, životinja i biljaka.

OSNOVNA PRAVA

Princip i jednakost

Pravne garancije i socijalne odredbe obezbediće jednaka prava za sve strane.

Uticaj na osnovna prava i dobro upravljanje

Poboljšanjem ove politike administrativne procedure će biti transparentnije, eliminisaće se preterane birokratske procedure i utvrditi proceduralni rokovi za rešavanje predmeta.

Lični podaci– biće uticaja/promena na prava pojedinaca i lične podatke

Preporuka za opcije

Opcija 1- Ova opcija ne bi trebalo da bude primenljiva zbog potencijalnih posledica po registraciju, trgovinu i korišćenje SZB-a u skladu sa trenutnim pravnim okvirom. Izbor ove opcije značio bi prihvatanje nepostojanja koherentnog i sveobuhvatnog pristupa u oblasti zaštite bilja od bolesti i štetočina biljaka.

Glavni ciljevi, - Sa prvom opcijom do njih se ne bi došlo, kao i uloge i odgovornosti svih aktera obuhvaćenih u sektoru za zaštitu bilja-ZB c□e i dalje biti nejasni i nec□e biti dovoljno pažnje na zaštiti biljaka od bolesti i štetočina i kao rezultat imaće negativan uticaj na zdravlje ljudi i životinja

Ova opcija ne pruža mogućnosti za postizanje ciljeva smanjenja administrativnog opterećenja, posto ne predviđa nikakve intervencije.

Opcija 2- bi imalo poboljšanja i blago pojašnjenje odredbi za zdravlje bilja s jedne strane, ali bez razmatranja opcija politike i razvoja određenih u Poglavlju 1 ovog dokumenta. Korist vezano za ovu opciju su samo da će biti više pojašnjenja regulisano zakonodavstvom. Objedinjavanjem svih postojećih zakona na jednom mestu, bilo bi jednostavno poboljšanje za zainteresovane strane koje traže zakonodavstvo kojim bi razumeli svoje obaveze. Ako se odabere opcija 2, bit će propuštene ključne mogućnosti za rešavanje velikih nedostataka u postojećem zakonodavstvu i problema zbog nedostatka sveobuhvatne politike kako je opisano u ovom dokumentu, posebno nedovoljnog fokusa sa ZB-a

Ograničene intervencije predviđene ovom opcijom, što se administrativnog opterećenja tiče, dale bi površne efekte u koliko pripada smanjenju pravnog opterećenja. Nemogućnost zakonskih izmena ne dozvoljava pojednostavljenje procedura, smanjenje poreza, ali i skraćivanje vremena za usluge. Štaviše, sadašnji pravni okvir ne promoviše elektronsku komunikaciju, što dodatno otežava napore u pravcu digitalizacije, koja predstavlja najprikladnije sredstvo za smanjenje administrativnog opterećenja.

Opcija 3- Podrazumeva stvaranje horizontalnog, transparentnog, sveobuhvatnog i jasnog regulatornog okvira zasnovanog na dobrom upravljanju u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiranog na dugoročne preventivne mere, kako je predviđeno Uredbom (EU) br. broj 2016/2031. Ova opcija očekuje se da ima jasniji i direktniji uticaj, jer će omogućiti zakonodavne promene politike zdravlja bilja i ponuditi veću fleksibilnost i manje administrativno opterećenje.

Ekonomski uticaji očekuju se da budu pozitivni. Kao prvo, tu su očekivane koristi za kontrolu i upravljanje štetočinama i poboljšanje zdravlja bilja u zemlji, u smislu direktnih finansijskih koristi od smanjenja prisustva bioloških štetnih agenasa. Poboljšano zdravstveno stanje biljaka će takođe doprineti poboljšanju lokalne poljoprivredne proizvodnje kroz veću vrednost proizvodnje i nove mogućnosti zapošljavanja.

Iako se ne može očekivati visok rast zaposlenosti, pretpostavlja se da će se stopa zaposlenosti blago povećati sa snažnijim uticajem dugoročno gledano. Očekuje se da će biti potrebno više kvalifikovanog kadra, ali će i u ovom slučaju efekti biti vidljivi na duži rok. Shodno tome, stručno obučeno i napredno osoblje može imati veće plate.

Znanje za štetočine treba da se fokusira na poboljšanje informacija o većem riziku po zdravlje ljudi, životinja i životnu sredinu od unošenja novih štetočina

Štaviše, obaveze za operatere su mnogo jasnije i dugoročno olakšavaju proceduru administracije. Ove promene u politici zdravlja bilja će uticati na poboljšanje stanja u ovom sektoru, doprinoseći pre svega većoj vrednosti proizvodnje i konkurentnosti, čime će se povećati nove mogućnosti koje utiču na tržište. Predložena opcija će olakšati proces vođenja fitosanitarne evidencije za proizvodnju, pakovanje, preradu, uvoz, izvoz, skladištenje, distribuciju bilja, biljnih proizvoda i druge objekte.

Takođe, pozitivno će uticati na poslovanje domaćih i stranih investicija, zbog boljeg stanja u sektoru zdravlja bilja u zemlji. Generalno gledano, očekuje se da će pozitivan privredni rast biti

determinisan većom produktivnošću i potencijalom rasta domaće poljoprivredne proizvodnje. Očekuje se da će očekivani doprinos privredi dati efekta smanjenjem uvoza i povećanjem doprinosa mogućem smanjenju inflacije.

Uticađ će biti pozitivan, u smislu koristi od postizanja održivih standarda za ZB. Ovo dugoročno može doprinijeti poboljšanju poljoprivredne produktivnosti i smanjenju siromaštva u ruralnim područjima kroz veću vrednost proizvodnje i nove mogućnosti zapošljavanja.

Obrazovanje farmera o biljnim štetočinama može im ići u prilog povećanju proizvodnje, biobezbednosti, zdravlju ljudi, dobrim praksama za održivo korišćenje i zaštiti životne sredine.

Sa druge strane, ova opcija predviđa zakonske izmene, omogućava nam da uskladimo odredbe o pružanju usluga sa zahtevima ZOUP, što će dovesti do prilagođavanja tarifa, ali i do poboljšanja usluga u vremenskom smislu. Štaviše, zakonske promene nam omogućavaju da razvijemo procedure koje će nam omogućiti da u bliskoj budućnosti u potpunosti digitalizujemo dotične usluge. Ova opcija omogućava direktno rešavanje što se tiče administrativnog opterećenja.

Proces konsultacija ima za cilj: - [Ovde dostavite informacije: Prethodne konsultacije sa zainteresovanim stranama, akademskim institucijama, civilnim društvom i vladinim i nevladinim organizacijama u vezi sa inicijativama MPŠRR-a za rešavanje pitanja veterinarstva i javnog zdravlja uopšte kroz zakonodavstvo i njihova mišljenja u vezi sa ovom inicijativom] - [Kada se KD pošalje na javnu konsultaciju, kolona budžeta se mora izbrisati] - [Kada se KD pošalje na javnu raspravu, naslov kolone „Indikativni rok“ treba promeniti u „Vremensko rok“]						
Glavna svrha	Ciljna grupa	Aktivnost	Komunikacija/obaveštenje	Indikativni rok	Potrebni budžet	Odgovorno lice
Konsultacije za definisanje problema	Sve zainteresovane strane	Prvi javni sastanak	Obaveštenje poslato putem zvanične elektronske pošte		Projekat KP	Nehat Velu
Preliminarne međuministarske konsultacije	Relevantne institucije prema članu 7 Uredbe rada Vlade	Slanje nacrtu KD	Preko službene elektronske pošte			Isah Rudaku Nehat Velu
Pismena javna konsultacija	Relevantne institucije, zainteresovane strane	Objavljivanje nacrtu CD-a na portalu za javne konsultacije	Objavljivanje na sajtu i na Fejsbuk nalogu MPŠRR-a i obaveštenje za lokalne medije			Isah Rudaku Nehat Velu
Konsultacije za prvi nacrt KD-a	Sve zainteresovane strane, zaštitnici bilja, akademske	7 sastanaka fokusiranih na različite delove zemlje, kao i sastanak sa	Obaveštenje je poslato putem službene elektronske pošte, preko sajtova opština, Fejsbuk društvene mreže MPŠRR-a.		Projekat KP	Nehat Velu

	institucije, udruženja za zaštitu bilja i preduzeća koja trguju sa SZB, donatorima i opštinskim zvaničnicima	donatorima.	Obaveštenje lokalnih medija za praćenje aktivnosti O sastanku sa donatorima treba da budu obavešteni svi centralni mediji			
--	--	-------------	--	--	--	--

Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacije

Rezime aktivnosti za izradu Nacrtnog dokumenta za zdravlje bilja

Aktivnost za izradu Koncept dokumenta za zdravlje bilja započet je formiranjem radnog tima za izradu Koncept dokumenta za zaštitu bilja datuma 09.02.2024., sastavljen od 13 članova. Zatim je datuma 23.02.2024. radni tim održao inicijalni sastanak na kojem smo razgovarali o značaju i ciljevima Koncept dokumenta koji je prethodio izradi Zakona o zdravlju bilja, načinima i narednim koracima kako da se radi, aktivnosti za nastavak rad do finalizacije. Javni sastanak sa zainteresovanim stranama održan je datuma 26.04.2024, pripremljen je poziv i na ovaj sastanak su pozvane zainteresovane strane kao što su: predstavnik MPŠRR, AHV, PIK, Carina Kosova, FB&V, MŽSI, KP, i zastupnik pravnog lica Agrofarma D.O.O.

Dok, poziv za učešće odgovorile su sledeće institucije: MPŠRR, DPPT, AHV, PIK, MŽSI i KP

Radna grupa je učesnicima predstavila početak rada Koncept dokumenta, te glavna pitanja i teme koje moraju biti obuhvaćene analizama za izradu ovog Koncept dokumenta za zaštitu bilja, koji prethodi izradi Zakona o zdravlju bilja u skladu sa Direktivom 2016/2031 o merama zaštite od biljnih štetočina

Zatim, na osnovu plana rada, organizovana trodnevna radionica 28-30.05.2024 za nastavak izrade konceptnog dokumenta zdravlja bilja gde je radna grupa završila početni nacrt ovog koncept dokumenta.

Preliminarne međuresorske konsultacije od datuma: ////

Javna rasprava od datuma: ////

Objava na onlajn platformi od datuma: ////,

Obaveštenje za ovo na društvenoj mreži Fcb MPŠRR-a, a zajedno sa ovim i izrada obaveštenja (vesti) za web stranicu MPŠRR-a i medije.

Sva saopštenja za medije u vezi sa temom koncept dokumenta biće priložena putem linkova u ovom konceptu.

Poglavlje 6- Poređenje opcija i njihovih uticaja

Opcija 1- Ne menjanje aktuelnog stanja prema ovoj opciji, će nastaviti da ciljevi za zdravlje biljaka da ne budu dostizni. Štaviše, odgovornosti aktera obuhvaćenih u sektor zdravlja bilja i dalje će biti nejasne u oblasti zdravlja bilja za bolesti i štetočine, u skladu sa zakonodavstvom EU-a o zdravlju bilja. Opcija ne predviđa intervencije za smanjenje administrativnog opterećenja.

Opcija 2- bi imala blago poboljšanje i pojašnjenje odredbi o zdravlju bilja s jedne strane, ali bez adresiranja opcija politike i razvoja određenih u Poglavlju 1 ovog dokumenta. Koristi povezane sa ovom opcijom su samo to što će biti više pojašnjenja regulisanih zakonodavstvom. Objedinjavanjem svih postojećih zakona na jednom mestu, bila bi poboljšana jednostavnost za zainteresovane strane koje traže zakone da razumeju svoje obaveze. Ako se odabere opcija 2, bit će propuštene ključne mogućnosti za rešavanje velikih nedostataka u postojećem zakonodavstvu i problema zbog nedostatka opštih politika. Takođe, ova opcija nudi ograničen broj mera za smanjenje administrativnog opterećenja. Iz tog razloga, uticaji na smanjenje opterećenja ostaju neoptimalni.

Opcija 3- predviđa novi Nacrt zakona u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiran na dugoročne preventivne mere, predviđene Uredbom (EU) br. 2016/2031. Ova opcija će imati jasniji uticaj na politiku zdravlja bilja, ponudiće veću fleksibilnost i smanjiti administrativno opterećenje. Politika zdravlja bilja doprinosi većoj vrednosti proizvodnje i konkurentnosti.

Što se tiče administrativnog opterećenja, ova opcija predviđa mere koje omogućavaju optimalno smanjenje administrativnog opterećenja, na sistematski način.

Poglavlje 6.1: Planovi implementacije za različite opcije

Za ispunjenje obaveza koje proizilaze iz Zakona ZB-a i rešenje neki od uzroka problema, **Opcija 3** predviđa:

- Stvaranje sveobuhvatnog regulatornog okvira u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiranog na dugoročne preventivne mere, kako je predviđeno Uredbom (EU) br. 2016/2031;
- Povećanje budžetskih prihoda (povećanje biljne proizvodnje u poljoprivrednim kulturama – u ovom slučaju se poljoprivrednim proizvodima zadovoljavaju zahtevi domaćeg tržišta, kao i plasman ovih proizvoda na inostrano tržište – izvoz, povećanje

zahteva za sertifikaciju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ostvaruje budžetske prihode i dr.);

- Nudi veću fleksibilnost i manje administrativno opterećenje (usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a omogućava jedinstven sistem kontrole za sertifikaciju bilja i biljnih proizvoda).
- Politike za poboljšanje zdravlja bilja doprineće većoj vrednosti proizvodnje i konkurentnosti, čime će se povećati nove mogućnosti koje utiču na tržište;
- Smanjenje upotrebe SZB smanjilo bi rizike po zdravlje ljudi, životinja i zaštitu životne sredine i ispunilo standarde održivog zdravlja biljaka;
- Povećanje budžeta i angažovanje dodatnih fitosanitarnih inspektora za nadzor nad sprovođenjem zakona o zdravstvenom stanju bilja;

Plan sprovođenja za Opciju 2

PLAN SPROVOĐENJA ZA OPCIJU 2							
Svrha Politike	Blago poboljšanje i pojašnjenje odredbi za ZB bez razmatranja politike i razvojnih opcija za ZB-a.						
Objektivi Strategijik	Stvaranje mogućnosti za rešavanje nedostataka što se tiče sektora ZB-ova						
Specifični cilj 1: 1. Izgradnja kapaciteta za sprovođenje Zakona.	Proizvod 1	Zakon za ZB popunjen					
			2022	2023	2024	2025	Institucija/Odgovorni Departament
		Aktivnost 1.1 Izrada zakona		X			MPŠRR
		Aktivnost 1.2 Izrada podzakonskih akata			X		MPŠRR
2. Zaštita zdravlja biljaka, životinja, ljudi i životne sredine.	Proizvod 2	Poljoprivredna proizvodnja kvalitetna i bezbednu hranu					
		Aktivnost 2.1 Prac□enje bolesti i štetočina poljoprivrednih kultura			X	X	MPŠRR ,AHV
		Aktivnost 2.2 Identifikacija i izveštavanje			X	X	MPŠRR,AHV,PIK
		Aktivnost 2.3 Upravljanje na vreme od bolesti i štetočina			X	X	

3. Podizanje svesti o značaju zdravlja bilja u poljoprivrednim kulturama za proizvođače / prerađivače i poljoprivrednike	Proizvod 3	Unapređenje znanja za zdravlje biljaka							
		Aktivnost 3.1 Informativna kompanija za značenje zdravlja bilja (trening informacione tabele, saopštenje putem medija) Aktivnost 3.2 Priprema informativnog materijala (leci, brošure vodiča, itd.)			X	X	X	MPŠRR,AHV	
				X	X	X			
Specifični cilj 4: 4. Obuka fitosanitarnih inspektora	Proizvod 4	Obučeni inspektori							
		Aktivnost 4.1 Zapošljavanje dodatnih za nadzor nad sprovođenjem Zakona		X		X	X	X	MPŠRR,AHV
		Aktivnost 4.2 Organizacija i održavanje obuka za identifikaciju, praćenje i upravljanje bolestima					X	X	
		Aktivnost 4.3 Razmena iskustava sa drugim zemljama.	X	X	X	X	X		MPŠRR,AHV
Specifični cilj 5 Smanjenje administrativnog opterećenja u oblasti zdravlja bilja	Proizvod 5	Pojednostavljenje pružanja usluga							
		Aktivnost 5.1 Razmatranje podzakonskih akata radi pojednostavljenja usluga Aktivnost 5.2 Reorganizacija institucionalne strukture za pružanje usluga	X						MPŠRR,
			X						

		Aktivnost 5.3 Specifična obuka relevantnog osoblja za smanjenje administrativnog opterećenja kroz - KIJU (Kosovski institut za javnu upravu)							
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Plan sprovođenja za Opciju 3

Svrha politike	Izrada novog zakona o zdravlju bilja u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiranog na dugoročne preventivne mere, predviđene Uredbom (EU) br. 2016/2031. Ova opcija će imati jasniji uticaj na politiku zdravlja bilja, ponudiće veću fleksibilnost i smanjiti administrativno opterećenje. Politika zdravlja bilja doprinosi većoj vrednosti proizvodnje i konkurentnosti								Očekivani iznos troškova
Strateški cilj	Unapređenje politika bezbednosti hrane i njihovo usklađivanje sa standardima EU-a, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo bezbedne hrane za ljude, životinje i zdravlje biljaka, kao i mere zaštite od unošenja organizama štetnih po biljke ili biljne proizvode.								
	Proizvod, aktivnost, godina, organizacija/i odgovorni departman Proizvod 1. Specifičan cilj br. 1								
Specifični cilj Nr.1 1. Usklađivanje sa Uredbom EU-a za zdravlje bilja 2016/2031	Proizvod 1.	Izrada zakona za zdravlje bilja							
		Godine	2025	2026	2027	2028	2029	Institucija / Odgovorni departman	5,000.00€
		Aktivnost 1.1 Izrada zakona Aktivnost 1.2 Izrada pod zakonskih akata	X					MPŠRR, DPPT /	
Specifični cilj Nr.2	Proizvod 2.	Obuke za osoblje MPŠRR, AHV i PIK							

2. Izgradnja kapaciteta za sprovođenje Zakona i zdravstvene inspekcije bilja.									
		Aktivnost 2.1 Stručne obuke osoblja MPŠRR, AHV.		X	X	X	X	MPŠRR,	3.000.00€
		Aktivnost 2.2 Razmena iskustava za sprovođenje Zakona za zdravlje bilja.		X	X	X	X	MPŠRR, DPPT/AHV/PIK	1.000.00€
Specifični cilj Nr.3	Proizvod 3	Sistem za upravljanje obukom i identifikaciju bolesti kreira							
3. Stvaranje sistema obavezne obuke o načinu identifikacije bolesti i štetočina.		Aktivnost 3.1 Prepriprema za kreiranje sistema		X				MPŠRR, AHV	20.000.00€
		Aktivnost 3.2 Kreiranje i instalacija softvera		X					
		Aktivnost 3.1 Funkcionalizacija sistema obuke za ZB			X				
Specifični cilj Br.4	Proizvod 4	Baza podataka za registraciju proizvođača, prerađivača, pakera kreirana							

4. Kreiranje baze podataka za zdravlje biljaka.		Aktivnost 4.1 prepripreme za kreiranje baze podataka Aktivnost 4.2 Angažovanje stručnjaka za izradu baze podataka Aktivnost 4.3 Funkcionalizacija baze podataka i uspostavljanje registra biljaka		X				MPŠRR, AHV	5.000.00€
Specifični cilj Br.5	Proizvod 5	Liste štetnih organizama i fitosanitarni registri za proizvođače, prerađivače, uvoznike i izvoznici biljaka su uspostavljeni							
5. Institucije odgovorne za analizu i procenu zdravlja bilja.		Aktivnost 5.1 Inventar štetočina Aktivnost 5.2 Određivanje zaštićenih područja Aktivnost 5.3 Pracanje zdravlja biljaka.		X				MPŠRR, AHV, PIK, POLJOPRIVREDNI FAKULTET I	5.000.00€
				X	X	X	X		
				X	X	X	X		
Specifični cilj 6	Proizvod 6	Aktivnost 6.1	X						
6. Smanjenje administrati	Pojednostavljanje i digitalizac	Usklađivanje sa ZOUP-om							
		Aktivnost 6.2	X						

vnog opterećenja	ija usluga	Razvoj MKS i MMK ²							
		Aktivnost 6.3 Pojednostavljanje usluga kroz podzakonske akte		X					
		Aktivnost 6.4 Digitalizacija usluga (razvoj rešenja IKT i digitalizacija podataka)			X				

Poglavlje 6.2: Tabela poređenja sa tri opcije

[Dajte kratak narativni pregled tri opcije. Takođe, predstavite izabranu opciju i glavne razloge zašto je izabrana.]

Poglavlje 6.1 Poređenje opcija:

Metoda e krahasimit:			
Relevantni pozitivni uticaji	Opcija 1 Nema promena	Opcija 2 Poboljšanja aktuelnog zakonskog okvira	Opcija 3 Novi zakonski okvir za zdravlje bilja
		• Zakon za zdravstvlje bilja dopunjen i izmenjen; • Pružene usluge koje će uticati na prevenciju i tretman biljaka • Određivanje kriterijuma koji se odnose na broj inspekcijskih nadzora koji će biti obavljeni;	• Stvaranje sveobuhvatnog regulatornog okvira u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiranog na dugoročne preventivne mere, kako je predviđeno Uredbom (EU) br. 2016/2031; • Povećanje budžetskih prihoda

² SMT- Standardni model troškova omogućava identifikaciju nivoa administrativnog opterećenja, pretočenog u troškove za stranke. MPT- Model pokrivanja troškova omogućava dodelu administrativnih plaćanja, u skladu sa zahtevima člana 12. ZOUP-a, u pogledu principa neplaćanja.

		• Planiranje broja obuka za inspektore, koji mora biti najmanje tri (3) obuke; • Planiranje broja obuka osoblja na lokalnom i centralnom nivou, što će biti najmanje pet (5) obuka. • Neoptimalan uticaj oko administrativnog opterećenja.	(povećanje biljne proizvodnje u poljoprivrednim kulturama -u ovom slučaju se poljoprivrednim proizvodima zadovoljavaju zahtevi domaćeg tržišta, kao i plasman ovih proizvoda na inostrano tržište - izvoz, povećanje zahteva za sertifikaciju poljoprivrednih proizvoda -hrana stvara budžetske prihode itd.); • Nudi veću fleksibilnost i manje administrativno opterećenje (usklađivanje nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU-a omogućava jedinstven sistem kontrole za sertifikaciju bilja i biljnih proizvoda.) • Politike za poboljšanje zdravstvenog stanja bilja doprineće većoj vrednosti proizvodnje i konkurentnosti, čime će se povećati nove mogućnosti koje utiču na tržište; • Smanjenje upotrebe SZB-ova bi smanjilo rizike po zdravlje ljudi, životinja i zaštitu životne sredine i ispunilo standarde održivog zdravlja biljaka; • Povećanje budžeta i angažovanje dodatnih fitosanitarnih inspektora za nadzor nad sprovođenjem zakona o zdravlju bilja • Uređenje kriterijuma
--	--	--	---

							u vezi sa merama protiv fizičkih ili pravnih lica koja postupaju suprotno Zakonu o zaštiti bilja iu skladu sa Uredbom EU-a 2016/2031. • Optimalan uticaj na poboljšanje pružanja usluga, što rezultira smanjenjem administrativnog opterećenja		
Relevantni negativni uticaji				Relativno mali uticaj oko smanjenja administrativnog opterećenja			Osim pozitivnih uticaja, ova opcija može imati negativne uticaje u smislu pristupačnosti za sve strane, probleme sa održavanjem Informaciono-komunikacione tehnologije-IKT rešenja.		
Korist				Nedovoljna ušteda troškova i vremena za stranke.			Svest stanovništva za zaštitu zdravlja i životne sredine Uticaj zdravlja biljaka na javno zdravlje, privredu i društvo. Zdrave biljke za potrošače i razvoj sektora zdravlja bilja čime se poboljšava ekonomski rast i vodi ka rastu i zapošljavanju i postizanju smanjenja siromaštva. Povećanje konkurentnosti nacionalne proizvodnje Olakšavanje trgovine fitosanitarnim materijalom Optimalna ušteda troškova i vremena za stranke		
Procena	Godina	Godina	Godina	Godina	Godina	Godina	Godina	Godina	Godina

očekivanog uticaja na budžet	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Završetak	Nastavak sprovođenja aktuelnog Zakona o zaštiti bilja prema opciji 1 zahteva troškove administracije, izgradnje kapaciteta, službene kontrole kao i budžet za sprovođenje Zakona.			Troškovi slični opciji 1			Sprovođenje novog Zakona o zdravlju bilja zahteva troškove administracije, izgradnje kapaciteta, službenih kontrola, budžeta, sprovođenja Zakona, praćenja i upravljanja. Takođe će biti potrebna značajna finansijska sredstva za upoznavanje sa novim odredbama, ali će to biti ograničeno jer će biti potrebno samo na početku, kada se usvoji zakonski okvir.		

Poglavlje 7: Zaključci i budući koraci

Za poboljšanje sektora ZB-ova, Opcija 3, predviđa izradu novog zakona za ZB, koji će biti u skladu sa Uredbom (EU) br. 2016/2031, koji bi eliminisao uzroke i posledice definisanja problema:

Ovaj zakon bi se bavio pitanjima koja su neregulisana ili imaju zakonske praznine. Kroz ovaj novi zakon za ZB stvoriti sveobuhvatan regulatorni okvir u skladu sa međunarodnim standardima, kako je predviđeno Uredbom (EU) br. 2016/2031 i imaće uticaj na poboljšanje upravljanja štetocinima u biljkama i biljnim proizvodima, vrednost proizvodnje i tržišne konkurencije.

Novi nacrt zakona će odrediti:

- Stvaranje sveobuhvatnog regulatornog okvira u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiranog na dugoročne preventivne mere, kako je predviđeno Uredbom (EU) br. 2016/2031;
- Jezik koji se koristi prilikom izrade novog zakona promovisaće elektronsku komunikaciju, a samim tim i digitalizaciju usluga;
- Politike za poboljšanje stanja ZB, doprineće najvećoj vrednosti proizvodnje i konkurencije, čime se povećavaju nove mogućnosti koje imaju efekte na tržištu;
- Obrazovanje žena farmere za ZB je orijentisano na: praćenje, pravilno upravljanje, principe biobezbednosti, interakciju između SZB i zdravlja biljaka, ljudi, životinja i životne sredine.
- Angažovanje dodatnih inspektora za nadzor nad sprovođenjem zakona za ZB;

- Opšta pravila kontrole ZB;
- Određuje osnovne principe i ciljeve za identifikaciju, registraciju i praćenje biljnih štetočina;
- Izrada registra za ZB;
- Određivanje pravila za transport bilja i biljnih proizvoda
- Pravila za nekomercijalno kretanje/eksperimentalno polje biljaka;
- Usklađenost sa zahtevima ZOUP, što se tiče pružanja usluga.
- Međunarodni standard za fitosanitarne mere br. 15 Regulacija drvnog ambalažnog materijala u međunarodnoj trgovini (ISPM15).
- Digitalizacija usluga kroz razvoj IKT rešenja, i digitalizacija podataka.

Plan implementacije željene opcije - opcija 3

Svrha politika	Opcija 3 predviđa novi Nacrt zakona u skladu sa međunarodnim standardima, fokusiran na dugoročne preventivne mere, predviđene Uredbom (EU) br. 2016/2031. Ova opcija će imati jasniji uticaj na politiku zdravlja bilja, ponudiće veću fleksibilnost i smanjiti administrativno opterećenje. Politika zdravlja bilja doprinosi većoj vrednosti proizvodnje i konkurentnosti								Očekivani iznos troškova
Strateški cilj	Unapređenje politika bezbednosti hrane i njihovo usklađivanje sa standardima EU-a, koji imaju za cilj da obezbede visok nivo bezbedne hrane za ljude, životinje i zdravlje biljaka, kao i mere zaštite od unošenja organizama štetnih po biljke ili biljne proizvode.								
	Proizvod, aktivnost, godina i odgovorna organizacija/odeljenje Proizvod 1. Specifičan cilj broj 1								
Specifični cilj br. 1 1. Usklađivanje Zakona o ZB sa Uredbom EU-a za zdravlje bilja 2016/2031.	Proizvod 1	Izrada zakona za zdravlje bilja							
		Godine	2025	2026	2027	2028	2029	Institucija /odgovorni departman	
		Aktivnost 1.1 Izrada zakona	X					MPŠRR DPPT /	
		Aktivnost 1.2		X	X				

		Izrada podzakonskih akata							
Specifični cilj br. 2 2. Izgradnja kapaciteta za sprovođenje Zakona i inspekcija zdravlja biljaka.	Proizvod 2	Obuke za osoblje MPŠRR, AHV i PIK - za sprovođenje zakona							
		Aktivnost 2.1 Stručno usavršavanje osoblja u MPŠRR, AHV.		X	X	X	X	MPŠRR	
		Aktivnost 2.2 Razmena iskustava za sprovođenje Zakona o zdravlju bilja		X	X	X	X	MPŠRR DPPT/ AHV/PIK	
Specifični cilj br. 3 3. Stvaranje sistema obavezne obuke o načinu identifikacije bolesti i štetočina.	Proizvod 3	Sistem za upravljanje obukom i identifikaciju bolesti stvoren							
		Aktivnost 3.1 Priprema za kreiranje sistema		X				MPŠRR AHV	
		Aktivnost 3.2 Instalacija softvera Aktivnost 3.3 Funkcionaliz		X		X			

		acija sistema obuke za ZB							
Specifični cilj br. 4 4. Kreiranje baze podataka za zdravlje biljaka.	Proizvod 4.	Baza podataka za registraciju proizvođača, prerađivača, pakera stvoren							
		Aktivnost 4.1 Pripreme za izradu baze podataka		X				MPŠRR AHV	
		Aktivnost 4.2 Angažovanje stručnjaka za izradu baze podataka		X					
		Aktivnost 4.3 Funkcionaliz acija baze podataka i uspostavljanj e biljnog registra			X				
Specifični cilj br.5 Institucije odgovorne za analizu i procenu zdravlja bilja.	Proizvod 5	Liste za štetne organizame i fitosanitarni registri za proizvođače, prerađivače, uvoznike i izvoznike bilja su stvorene.							
		Aktivnost 5.1 Inventarizim i dēmtuesve		X				MPŠRR, AHV, PIK, POLJOPRIV REDNI FAKULTET I	
		Aktivnost 5.2 Određivanje zaštićenih područja		X	X	X	X		

		Aktivnost 5.3 Praćenje zdravlja biljaka		X	X	X	X		
Specifični cilj br. 6 Smanjenje administrativnog opterećenja	Proizvod 6 Pojednostavljivanje i digitalizacija usluga	Aktivnost 6.1 Usklađivanje sa ZOUP Aktivnost 6.2 Razvoj 1. kola za MKS i MMK ³ Aktivnost 6.3 Pojednostavljivanje usluga kroz podzakonske akte Aktivnost 6.4 Digitalizacija usluga (razvoj IKT rešenja i digitalizacija podataka)	X X						
				X		X			

³ SMT- Standardni model troškova omogućava identifikaciju nivoa administrativnog opterećenja, pretočenog u troškove za stranke. MPT- Model pokrivanja troškova omogućava dodelu administrativnih plaćanja, u skladu sa zahtevima člana 12. ZOUP-a, u pogledu principa neplaćanja.

Osnova za izradu Zakonodavstva

Uzimajući u obzir zdravlje potrošača, ekonomski razvoj zemlje i zaštitu životne sredine, Evropski parlament i Savet su u oktobru 2016. godine usvojili Uredbu (EU) 2016/2031 o zaštitnim merama od štetočina biljaka, Zakon za Zdravlje biljaka će biti proizvod ove uredbe EU-a. Uredba kojom se utvrđuju pravila za utvrđivanje fitosanitarnih rizika od bilo koje vrste, vrste ili biotipa patogenih agenasa, životinja ili parazitskih biljaka koje oštećuju biljke ili biljne proizvode („štetočine“) i mere za smanjenje ovih rizika na prihvatljiv nivo.

Stoga je veoma neophodno da se postojeći Zakon o zaštiti bilja na Kosovu uskladi sa Uredbom (EU) 2016/2031 sa izradom novog Zakona za zdravlje biljaka. Opcija 3 može da se bavi svim gore navedenim problemima na odgovarajući način i treba da postigne glavne ciljeve obezbeđivanja jasnoće i koherentnosti opšte strategije i okvira. Očekuje se da će imati jasnije i dublje uticaje jer će omogućiti zakonodavne promene u politici zdravlja bilja.

Opcije 1 i 2 se ne smatraju relevantnim i uporedivim sa opcijom 3 jer ne bi dovele do promena u opcijama politike, pristupu i razvoju, kao ni u skupu principa koherentnosti ili sveobuhvatnog pristupa, pa stoga ne bi bilo suštinskih promena u Politike za zdravlje biljaka.

Buduća procena

Monitoring će se vršiti preko postojećih struktura i Departman za poljoprivredne politike i tržišta u saradnji sa zainteresovanim stranama. Takođe, Upustvo za procenu zakonodavstva koji je usvojen 2015. godine i svake godine sprovodi nekoliko evaluacija pod okriljem Strategije bolje regulative. Dok će se sprovođenje vršiti preko AHV (Fitosanitarne inspekcije) i PIK. Što se tiče praćenja i evaluacije smanjenja administrativnog opterećenja, ono će se pokrivati kroz razvoj MKS na redovnoj osnovi.

Dodatak 1: Obrazac za procenu ekonomskog uticaja

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
		DA	NE			
Radna mesta ⁴	Da li će se povećati broj radnih mesta koja je u dispoziciji?	x		Nisko	Visoko	Nema Unapređenje ZB sektora doprinosi poboljšanju biljne proizvodnje i novim mogućnostima zapošljavanja. Stoga se nivo zaposlenosti može povećati sa dugoročnim uticajem.
	Da li će se smanjiti broj radnih mesta u dispoziciji?		x	Nisko	Nisko	
	Da li će imati uticaja na nivo plaćanja?	x		Nisko	Nisko	Stručno i prethodno obučeno osoblje će dobiti pristojne plate.
	Da li će to uticati na lakše pronalaženje posla?		x	Nisko	Nisko	Nijedan efekat specifik
Obavljanje poslova	Da li će to uticati na pristup finansijama za poslovanje?	x		Nisko	Visoko	Investicije na domaćem tržištu i zahtevi za izvozom će stimulisati

² Kada postoji uticaj na rad, imaće i socijalnij uticaja.

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
						vec <u>u</u> finansijsku tražnju.
	Da li će neki proizvodi biti uklanjeni sa tržišta?		x			Ne očekuju se specifične promene, ovo zavisi od zakonodavstva EU-a
	Da li će određeni proizvodi biti dozvoljeni na tržištu?		x			Ne očekuju se specifične promene, ovo zavisi od zakonodavstva EU-a
	Da li treba da se zatvaraju preduzeća?		x			Ne očekuju se specifične promene
	Da li će se stvoriti nova preduzeća?		x			Mnogo zavisi od potražnje na tržištu
Administrativne odgovornosti	Da li će preduzeća morati da ispunjavaju nove obaveze informisanja?		x			Obaveze i zahtevi se mogu prilagoditi nacionalnim okolnostima, omogućavajući zemlji da prilagodi svaku administrativnu obavezu onome što je striktno neophodno samo na osnovu razumne procene rizika. Zahtev za posjedovanjem osnovnog znanja o ZB generalno ne bi bio iznad onoga što se očekuje u dobroj praksi.
	Da li su pojednostavljene obaveze informisanja za preduzeća?	X				Obaveze za operatere su mnogo jasnije i to dugoročno olakšava

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
						proceduru administracije.
Trgovanje	Da li se očekuje da će se trenutni uvozni tokovi promeniti?	x		Nisko	Nisko	
	Da li se očekuje da će se trenutni izvozni tokovi promeniti?	x		Nisko	Nisko	
Transport	Da li će to uticati na način na koji se prevoze putnici i/ili roba?		x			Da, pošto su opasne materije-supstance
	Da li će doći do promene vremena koje se odnosi na putnički i/ili teretni prevoz?		x			Nijedan specifičan efekat
Investicije	Da li se od kompanija očekuje da investiraju u nove aktivnosti?		x			
	Da li se od kompanija očekuje da otkazu ili odlože investicije?		x			Nijedan specifičan efekat
	Hoće li se povećati ulaganja iz dijaspore?		x			Nudeći nove poslovne mogućnosti, dijaspora se može stimulisati da investira, zbog boljih trgovinskih mogućnosti na duži rok.
	Da li će se smanjiti ulaganja iz dijaspore?		x			Ne, kao gore
	Da li će se povećati direktno strana ulaganja?	x				Nudeći nove poslovne mogućnosti, direktne strane investicije mogu se privući zbog boljih trgovinskih mogućnosti na duži rok.

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
	Da li će smanjiti direktna strana ulaganja?		x			Ne, kao gore
Konkurentnost	Da li će cena poslovnih unosa povećati, poput električne energije?		x			Nema uticaja na cenu električne energije
	Da li će cena poslovnih imputa smanjiti, poput električne energije?		x			električne energije
	Da li ima šanse da se promovise inovacija ili pretraga?	x				U nekim specifičnim slučajevima
	Da li ima šanse da se ometa inovacija ili pretraga?		x			Nijedan specifičan efekat
Uticaj MSP-ova	Da li su kompanije koje utiču uglavnom na mala i srednja preduzeća - MSP?	x		Visoko	Visoko	Vecina kompanija na nacionalnom tržištu su MSP
Cene konkurencija i	Da li će se povećati broj roba i usluga na raspolaganju poslovanju ili potrošačima?	x				Da
	Da li će se smanjiti broj roba i usluga na raspolaganju poslovanju ili potrošačima?		x			Ne
	Da li će se povećati cene postojeće robe i usluga?		x	Nisko	Nisko	Planirana ulaganja nove politike za ZB neće doprineti poskupljenju robe, već malom povećanju cena stručnih usluga.
	Da li će se smanjiti cene postojeće robe i usluga?		x			Ne , kao gore
Regionalni ekonomski uticaj	Da li će biti pogođen određeni poslovni sektor?	x		Visoko	Visoko	Sektor ZB

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
	Da li je ovaj sektor fokusiran na određeni region?		x			Nikakva koncentracija teritorialo određena
Opšti ekonomski razvoj	Da li će biti pogođen ekonomski rast u budućnosti?	x		Visoko	Visoko	Određeno većom produktivnošću i potencijalom za povećanje lokalne proizvodnje useva
	Da li to može uticati na stopu inflacije?		x	Nisko	Nisko	Očekivani doprinos privredi ima potencijal da ojača, doprinoseći mogućem smanjenju inflacije.

Dodatak 2: Obrazac za procenu socijalnog uticaja

SOCIALNO UKLJUČENJE	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVANI KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
		DA	NE			
Radna mesta ³	Da li će se povećati broj radnih mesta na raspolaganju?	x		Nisko	Nisko	
	Da li će se smanjiti broj radnih mesta na raspolaganju?		x	Nisko	Nisko	Nijedno specifično smanjenje.
	Da li su pogođeni radna mesta u određenom poslovnom sektoru?	x		Nisko	Nisko	Poseban uticaj na sektor ZB
	Da li će to uticati na nivo plaćanja?	x		Nisko	Nisko	Stručno i prethodno obučeno osoblje će dobiti dostojanstvene plate
Regionalni društveni uticaji	Da li su koncentrisani socijalni uticaji u određenom regionu ili određenim gradovima?		x	Nisko	Nisko	Sprovođenje se na celom Kosovu bez unapred određenog fokusa na određene regione
Uslovi rada	Da li su pogođene prava radnika?		x	Nisko	Nisko	Nema direktnog uticaja na prava radnika
	Da li su uvedeni ili uklonjeni standardi da rade u opasnim uslovima?		x	Nisko	Nisko	
	Da li će to uticati na to kako se razvija socijalni dijalog između zaposlenih i poslodavaca?		x	Nisko	Nisko	
Socijalna inkluzija	Da li će imati uticaja na siromaštvo?	x		Nisko	Nisko	

SOCIALNO UKLJUČENJE	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVANI KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
	Da li je uticaj pristup šemama socijalne zaštite?		x			Nijedan efekat
	Da li će se promeniti cena osnovne robe i usluga?	x		Nisko		Očekuju se specifične promene u troškovima osnovnih roba-dobara i usluga
	Da li će imati uticaja na finansiranje ili organizovanje šema socijalne zaštite?		x			Nema uticaja na šeme socijalne zaštite
Obrazovanje	Da li će to uticati na osnovno obrazovanje?		x			Nema uticaja na osnovno obrazovanje
	Da li će to uticati na srednje obrazovanje?		x			Nema uticaja na srednje obrazovanje
	Da li će to uticati u tercijarnom obrazovanju?		x	Nisko	Nisko	
	A do će ketë efekt në trajnime profesionale?	x		Nisko	Nisko	
	Da li će to uticati na obrazovanje radnika i doživotnog učenja?	x		Nisko	Nisko	
	Da li će to uticati na organizaciju ili strukturu obrazovnog sistema?		x	Nisko	Nisko	Nijedan specifičan efekat
	Da li će to imati uticaja na akademsku slobodu i samoupravu?		x			Nema uticaja na akademske slobode i samoupravu
Kultura	Da li utiče opcija na kulturnu raznolikost?		x			Nijedan uticaj
	Da li utiče opcija na finansiranje kulturnih organizacija?		x			Nijedan efekat

SOCIALNO UKLJUČENJE	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVANI KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
	Da li utiče opcija na mogućnosti za ljude da uživaju u kulturnim aktivnostima ili učestvuju u njima?		x			Nijedan efekat
	Da li utiče opcija na očuvanje kulturne baštine?		x	Nisko	Nisko	Nijedan efekat
Upravljanje	Da li utiče opcija na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?		x			Nema nijedan uticaj na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu
	Da li se svaka osoba tretira jednako?		x			Nema nijednu razliku u načinu na koji se ljudi jednako tretirani, u javnom ili privatnom sektoru
	Da li će se bolje informisati javnost o nekim problemima?	x		Nisko	Nisko	Da, po pravilima transparentnosti, traže se određeni podaci da budu dostupni za javnost
	Da li će se smanjiti ulaganja iz dijaspor?		x			Nema uticaja
	Da li će to uticati na civilno društvo?	x		Nisko	Nisko	Može da ima pozitivan uticaj na civilno društvo.
Zdravlje i javna bezbednost ⁴	Da li će to imati efekta u životima ljudi, kao što su očekivani životni vek ili stope smrtnosti?	X		Nisko	Nisko	Direktan uticaj na živote ljudi
	Da li će imati uticaja u kvalitetu	x		Nisko	Nisko	

SOCIALNO UKLJUČENJE	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVANI KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
	hrane?					
	Da li će se rizik povećati ili smanjiti za zdravlje zbog štetnih materija?	x		Nisko	Nisko	Će se smanjiti rizik za zdravlje
	Da li će biti zdravstvenih efekata zbog promena nivoa buke ili kvaliteta vazduha, vode i/ili zemljišta?		x			Nijedan zdravstveni efekat
	Da li će biti zdravstvenih efekata zbog promena u upotrebi energije?		x			Nijedan zdravstveni efekat
	Da li će biti zdravstvenih efekata zbog promena u odlaganju otpada?		x	Nisko	Nisko	
	Da li će imati efekta u životnom stilu ljudi, kao što su nivoi bavljenja sportom, promene u ishrani ili promene u upotrebi duvana ili alkohola?		x			Nema nijedan efekat na način života ljudi
	Da li ima određene grupe koji se suočavaju sa mnogo većim rizicima od drugih (određeni faktorima kao što su starost, pol, invaliditet, društvena grupa ili region)?		x			
Kriminal i bezbednost	Da li se pogođju šanse da kriminalci budu uhvaćeni?		x			Nijedan specifičan efekat
	Da li utiče potencijalna korist od zločina?		x			Nijedan specifičan efekat
	Da li ima efekat na nivoima korupcije?		x			Nijedan specifičan efekat
	Da li je pogođen kapacitet za		x			Nijedan specifičan

SOCIALNO UKLJUČENJE	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVANI KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
	sprovođenje zakona?					efekat
	Da li utiče na prava i bezbednost žrtava zločina?		x			Nijedan specifičan efekat

⁴ Kada ima uticaja u javnom zdravlju i bezbednost, ima redovno i uticaja na životnu sredinu.

Dodatak 3: Obrazac za procenu uticaja na životnu sredinu

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
		DA	NE			
Klima i održiva životna sredina	Da li će to uticati na emisiju gasova staklene bašte (ugljen-dioksid, metan, itd.)?		x	Nisko	Nisko	Nijedan specifičan efekat
	Da li će to uticati na potrošnju goriva?		x	Nisko	Nisko	Nijedan specifičan efekat
	Da li će se promeniti mešavina resursa koji se koriste za proizvodnju energije?		x			Nijedan specifičan efekat
	Da li će biti promene u ceni za proizvode prihvatljive ekološki?		x	Nisko	Nisko	Nijedan specifičan efekat
Kvalitet vazduha	Da li će imati uticaj na emisiju zagađivača vazduha?		x	Nisko	Nisko	Nema uticaja na emisije zagađivača vazduha
Kvalitet vode	Da li utiče opcija na kvalitet sveže vode?	x		Nisko	Nisko	
	Da li utiče opcija na kvalitet podzemnih voda?	x		Nisko	Nisko	
	Da li utiče opcija na izvore vode za piće?		x	Nisko	Nisko	
Kvalitet zemljišta i korišćenje zemljišta	Da li će biti uticaja na kvalitet zemljišta (u vezi sa zakiseljavanjem, kontaminacijom, upotrebom pesticida ili herbicida)?	X		Nisko	Nisko	

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
	Da li će imati uticaj na eroziju zemljišta?		x	Nisko	Nisko	Nema uticaja
	Dali će li se izgubiti zemlja (preko gradnje itd.)?		x	Nisko	Nisko	Nema uticaja
	Dali će li se dobiti zemlja (preko dekontaminacije itd.)?		x	Nisko	Nisko	Nema uticaja
	Da li će biti promene u korišćenju zemljišta (npr. od korišćenja šuma na poljoprivrednu ili urbanu upotrebu)?		x	Nisko	Nisko	Nema uticaja
Otpad i reciklaža	Dali će se promeniti količina otpada koji se stvaraju?		x	Nisko	Nisko	Nema specifične promene
	Da li će se promeniti način kako se tretira otpad?		x	Nisko	Nisko	Nema uticaja
	Da li će uticati na mogućnosti reciklaže otpada?		x	Nisko	Nisko	
Korišćenje resursa	Da li utiče opcija na korišćenje obnovljivih resursa (riblji fond, hidroenergija, solarna energija, itd.)?		x	Nisko	Nisko	
	Da li utiče opcija na korišćenje resursa koji nisu obnovljivi (podzemne vode, minerali, ugalj, itd.)?		x	Nisko	Nisko	
Stepen opasnosti životne sredine	Da li će imati efekat u mogućnostima opasnosti kao što su požari, širenje ili nesreće?		x	Nisko	Nisko	
	Da li će imati efekata na spremnost kada se događaju prirodne katastrofe?		x	Nisko	Nisko	Predviđeno je plan upravljanja krizom, stoga

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVAN I KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
						se rizici mogu ublažiti
	Da li utiče zaštita društva od prirodnim katastrofama?		x	Nisko		Nema specifičnih efekata
Biodiverzitet, flora i fauna	Da li će biti uticaja na zaštićene ili ugrožene vrste ili područja u kojima žive?	x		Nisko	Nisko	Može imati u retke biljne vrste.
	Da li će uticati na veličinu ili veze između prirodnih područja?		x	Nisko	Nisko	Nema specifičnih efekata
	Da li će imati uticaj na broj vrsta u datom području?		x	Nisko	Nisko	Može imati u retke biljne vrste.
Dobrobit životinja	Da li će imati uticaj na tretman životinja?	x		Nisko	Nisko	Nema specifičnih efekata
	Da li će uticati na zdravlje životinja?	x		Nisko	Visoko	
	Da li će uticati na kvalitet i bezbednost stočne hrane?	x		Nisko	Nisko	

Dodatak 4: Obrazac za procenu uticaja za osnovna prava

KATEGORIJA EKONOMSKOG UTICAJA	KLJUČNI UTICAJI	DA LI SE OČEKUJE DA SE DEŠAVA OVAJ UTICAJ?		BROJ POGOĐENIH ORGANIZACIJA, KOMPANIJA I/ILI POJEDINACA	OČEKIVANI KORISTI ILI TROŠKOVI UTICAJA	FAVORIZOVANI NIVOI ANALIZA
		DA	NE			
Dostojanstvo	Da li utiče opcija na dostojanstvo ljudi, njihovo pravo na život ili integritet osobe?		x			Nema direktnog ili negativnog uticaja
Sloboda	Da li utiče opcija na pravo na slobodu pojedinaca?		x			Nema direktnog ili negativnog uticaja
	Da li utiče opcija na pravo osobe na privatnost?		x			Nema direktnog ili negativnog uticaja
	Da li utiče opcija na pravo na sklapanje braka ili osnivanje porodice?		x			Nema direktnog ili negativnog uticaja
	Da li utiče opcija na pravnu, ekonomsku ili socijalnu zaštitu pojedinaca ili porodica?		x			Nema direktnog ili negativnog uticaja
	Da li utiče opcija na slobodu misli, savesti ili veroispovesti?		x			Nema direktnog ili negativnog uticaja
	Da li utiče opcija na slobodu izražavanja?		x			Nema direktnog ili negativnog uticaja
	Da li utiče opcija na slobodu okupljanja ili udruživanja?		x	Nisko	Nisko	Nema direktnog ili negativnog uticaja: u stvari, naprotiv, poljoprivrednici će imati dodatne mogućnosti grupisanja

Lični podaci	Da li obuhvata opcija obradu ličnih podataka?	x				Da, ali bez promena u upravljanju i zaštiti ličnih podataka
	Da li se garantuje pravo pojedinca na pristup, ispravku i prigovor?	x				Da, ali bez promena u pravima pojedinaca
	Da li je jasan način kako se lični podaci obrađuju i dobro štite?	x				Da, ali bez promena u upravljanju i zaštiti ličnih podataka
Azil	Da li utiče opcija na pravo na azil?		x			Ne utiče na nijedno pravo na azil
Prava svojine	Da li će biti pogođena imovinska prava?		x			Ne utiče na imovinska prava
	Da li utiče opcija na slobodu poslovanja?		x			Ne krši slobodu za obavljanje poslova
Jednak rodni tretman	Da li čuva opcija princip jednakosti pred zakonom?	X				Ne predviđa nikakvu promenu u pravima i jednakim mogućnostima za učešće žena i muškaraca
	Da li ima šanse da određene grupe direktno ili indirektno patiti od diskriminacije (npr. bilo kakva diskriminacija po bilo kojoj osnovi kao što su pol, rasa, boja kože, etničko poreklo, nacionalna manjina, političko ili drugo mišljenje, starost ili seksualna orijentacija)?		x			Ne, otvoren je za sve grupe bez diskriminacije
	Da li utiče opcija na prava osoba sa invaliditetom?		x			Ne krši prava osoba sa invaliditetom
Dečja prava	Da li utiče opcija na prava dece?		x			Ne krši prava dece

Dobra administracija	Da li će biti opterećujuće administrativne procedure?		x			Ne, u dugoročnim te3rmovima će Olakšati administrativne procedure
	Da li se utiče na način na koji administracija donosi odluke (transparentnost, proceduralno vreme, pravo na pristup dosijeu, itd.)?		x			Sistem donošenja odluka u administraciji nije pogođena direktno
	Za krivično zakon i predviđene sankcije: da li su ugrožena prava optuženog?		x			Ne krši prava optuženog
	Da li utiče pristup pravdi?		x			Nema uticaja na pravdu